

Albertine Juni 2011
KUNDE

PION

Torgata 10
Postboks 6851
St. Olavs plass
N-0130 Oslo

Tlf: 900 63 558
pion@pion-norge.no
www.pion-norge.no

Bankkonto nr:
7035 05 37323
Org. nr. 971 274 638

Ansvarlig utgiver:
Prostituertes
interesseorganisasjon
i Norge. PION

Redaktør:
Astrid Renland

Formgiver:
Fortress Design

Cover:
Kristina Aalandslid

Illustrasjoner:
Kristina Aalandslid / Shutterstock

Trykk:
O. Fredr. Arnesen
Bok- og Akcidenstrykkeri A/S
www.ofrarnesen.no

Albertine takker:
Helsedirektoratet for
støtte til utgivelse av
dette nummeret.

Albertine
– deltar på en alternativ måte
i debatten om prostitusjon og
kjønnsmarked, ved at aktørene
først og fremst kommer til orde.

Vi bidrar ved å beskrive en
virkelighet alle som har syns-
punkter på kjønnsmarkedet bør
kjenne til, med artikler, innlegg,
debatter og intervjuer.

Hvem var albertine?
Albertine er hovedpersonen i
Christian Kroghs roman fra 1886.
Hun var en ung Kristiania-jente
som ble prostituert etter å ha
blitt forført av en politimann.

Boka var et angrep på den
offentlige prostitusjon, og
ble med sine åpenhjertige
skildringer stemplet som
usedelig og øyeblikkelig
beslaglagt. Boka vakte voldsomt
oppstyr, og i striden som fulgte,
ble Krogh idømt bot – og beslag
leggesen ble opprettholdt.

I høyesterett holdt forfatteren
selv forsvartalen, og den var
et forsvar for retten til ytrings-
frihet – noe som resulterte i ny
rettssak.

INNHold

SÅKRARE SEX BLAND PERSONER SOM KÖPER SEX • **side 4-7**

MENN SOM KJØPER SEX • **side 8-9**

VED SAMFUNNETS YTTERGRENSE • **side 10-11**

SILKEHANSKER OG SEXKJØPERE • **side 12-15**

SEXARBEIDERE UTENFOR HETERONORMEN • **side 16-20**

KVINNER SOM HATER MENN • **side 21**

TØFT LIV I BESKJEDENT FORMAT • **side 22-25**

MIN KROPP, MITT VALG • **side 26-28**

GJØR DIN PLIKT, KREV DIN RETT? • **side 29**

DET DANSKE SEX-KJØPSLAGET • **side 30-35**

MISTENKELIG KVINNER OG RETTSLØSE TILSTANDER • **side 36-37**

HOR PÅ JORD • **side 38-39**

BUY BUY LOVE • **side 40-41**

KJØPERSMARKED • **side 42-43**

ANNONSER • **side 44-47**

Sexarbeid og skadereduksjon ble viet mye oppmerksomhet på den siste konferansen til Harm Reduction International, som ble avholdt i Beirut i april i år. Sexarbeidere, aktivister og forskere presenterte problemstillinger relatert til det komplekse forholdet mellom offentlig regulering og skadereduksjonspolitik og praksis i land som USA, Australia, Canada, Norge, Sverige, Kambodsja, Palestina, Makedonia, Russland, Kenya, Zambia, og Zimbabwe. Det er høyst nødvendig å gjenreise temaet, for i løpet av det siste tiåret har det internasjonale samfunnet kastet over bord den skadereduksjonspolitikken som ble etablert under hivepidemien på 1980-tallet. Med dette har «prostitusjonsproblemet» blitt redusert til et område for moral, renovasjon og bekjempelse av kriminalitet.

Kambodsja har i likhet med mange andre lavkostnadsland som er avhengig av bistandsmidler, slått ned på sexarbeidere og bordeller som et ledd i anti-traf cking-tiltak. Resultatet er økning i hiv og andre seksuelt overførbare sykdommer, vold og overgrep blant sexarbeiderne, som nå står uten den beskyttelsen som bordellene ga mot landets politimyndighet. Afrikanske land som Kenya ser nødvendigheten av å etablere skadereduksjon ikke bare i form av helsetiltak, men også gjennom tiltak som endrer politiets korrumperte holdninger til sexarbeidere. Organisasjonene som er avhengig av bistandsmidler sliter også med å tilpasse arbeidet USAIDs begrensninger, som skriver seg fra Bush-administrasjonen og krever at bistands-søkende organisasjoner og land må ha en forbudsbasert tilnærming til prostitusjon. Dette moralistiske perspektivet lever altså videre under Obama.

Men konferansen i Beirut avdekket også et annet paradoks. Mens lav- og middel-kostnadsland til tross for begrensninger nevnt ovenfor ser nødvendigheten av å etablere skadereduksjonstiltak for sexarbeidere for å stagge hivspredning, går høyinntekts-land i motsatt retning. USAs internasjonale offerbilde gjelder ikke for New Yorks streetwalkere, som møtes med undercover politi, arrestasjoner, bøter og fengsling.

I kampen mot disse forbryterne er kondom og glidekrem ikke nødvendig beskyttelse mot hiv, men strafferettslig bevis. Det er det også for politiet i Ottawa og Ontario, Canada, som bruker store ressurser på å slå ned på gateprostitusjon som et ledd i renovering av sentrumsgatene. Og som representanten fra den australske sexarbeiderorganisasjonen Scarlet Alliance– selv injiserende stof ruker og sexarbeider – formidlet, omfatter ikke toleransen for bordelldrift toleranse for marginaliserte sexarbeidere i gateprostitusjon, som møtes med arrestasjoner og bøter. Høyinntekts-landenes finans- og økonomikriser har bidratt til at skadereduksjonstiltak som balanserte repressiv lovhåndhevelse med helsetiltak, legges ned eller kuttes inn til beinet.

Den svenske og norske prostitusjonspolitikken går i denne sammenhengen i bresjen for en negativ utvikling der forbudet mot sexkjøp idealiseres som et redskap på vei mot målet som er det prostitusjonsfrie samfunnet. Anna Skarhed, forfatteren av den svenske evalueringen av sexkjøpsloven, formidlet stolt til internasjonal presse: Skadereduksjon, det driver ikke vi med. At evalueringen samtidig avdekket at store deler av det svenske prostitusjonsmarkedet er usynlig for sosiale tiltak, er ikke et hinder for at lovforbudet fortsatt promoteres som den beste løsningen for å bekjempe prostitusjon. Også i land med eskalerende hivepidemi. Norske myndigheter som gjerne vil være et foregangsland i den internasjonale kampen mot hiv og aids, har så langt ikke belyst konsekvensene av at prostitusjonsfeltet nå har blitt en slagmark for bekjempelse av internasjonal kriminalitet. Derfor er det desto viktigere at internasjonale organisasjoner og det sivile samfunnet kjemper for gjenreisningen av en politikk der helse, rettigheter og brukerorientering står i sentrum.

Albertine

Vi upptäckte också att en majoritet
av kvinnorna som sålde sex även haft
kvinnliga köpare

SÄKRARE SEX BLAND PERSONER SOM KÖPER SEX

Av Jonas Jonsson och
Suzann Larsdotter, hiv- och
hälsöhandläggare, RFSL.

Svenska riksdagen införde sexköpslagen 1. januari 1999. Tio år senare följer Norge samma väg och väljer att införa denna så kallade framgångs-saga. Huruvida denna lagstiftning, inom svensk kontext, har varit framgångsrik är i dagsläget - trots en omfattande utvärdering (SOU 2010:49) - mycket tveksam. Den omfattande utvärderingen valde nämligen att exkludera en stor del av de aktörer som säljer och köper sexuella tjänster. Utvärderingen valde också den enkla utvägen att konsekvent fokusera «gatuprostituerade» kvinnor och deras situation. RFSL fann SOU 2010:49 Förbud mot köp av sexuell tjänst - en utvärdering 1999-2008 ytterst problematisk, både dess bristande vetenskapliga metod, exkludering av hbt-personer, samt förvanskning av fenomenet «prostitution» genom dess snäva fokus på gatans aktörer. En av de bakomliggande anledningarna till införandet av sexköpslagen var att fokus skulle skifta från säljarna till köparna, eftersom det är köparna¹ som i grund och botten är det verkliga problemet inom prostitution (det är inte sällan som retoriken «så länge det finns efterfrågan så finns det utbud» används). Trots uttalandet om att fokusera köparna, så kan vi inom svensk kontext 2011 - 12 år efter införandet av sexköplagen - fortfarande finna väldigt lite kunskap och forskning om dem som köper sex. Här brister den logiska kedjan. Och så tillika gör utvärderingens helhet också vad gäller kunskapen om köparna.

Inom ramen för den svenska regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändmål utförde RFSL (Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter) en studie om situationen för hbt-personer som säljer och/eller köper sexuella tjänster. Vi intervjuade totalt 50 personer varav 8 med erfarenhet av att ge ersättning för sex, samtliga män som köpt sex av andra män. Genom att intervjua sexsäljare om deras uppfattning av

kunderna fick vi även där fram information om gruppen köpare. Trots det ringa antalet köpare som vi träffade, kan vi med stor säkerhet hävda att gruppen köpare, liksom säljare, är heterogen; en grupp som består av personer med mycket varierade bakomliggande motiv till varför de köper sex. Vi upptäckte också att en majoritet av kvinnorna som sålde sex även haft kvinnliga köpare. Kvinnor som köper sex är något som tidigare problematiserats i mycket liten utsträckning då män alltid framställs som förövare och kvinnor alltid anses vara offer.

Inom det hivpreventiva arbetet är män som har sex med män och personer som köper sex två grupper som omnämns vara extra prioriterade grupper att beakta. Det logiska borde vara satsningar på interventioner mot gruppen; görs detta? Till viss del blir svaret. I Sverige, och i Norge sedan en kort tid tillbaka, finns KAST (Köpare av sexuella tjänster). Till dessa verksamheter kan köpare som upplever problem med sitt handlande vända sig. Det behöver alltså inte handla om just säkrare sex i mötet med KAST. Enligt yrkesverksamma består deras klienter, i dagsläget främst män, av personer som kämpar med problematiskt bruk av sex, d.v.s problem kopplade till deras sexuella hälsa. Sexuell hälsa påverkas av och inkluderar fler variabler än kondom-användning. Det kan handla om bland annat sexuell identitet, självkänsla, relationer, människors förhållningssätt till sina sexuella handlingar, rädsla för att «komma ut» som homo- eller bisexuell samt brist på kunskap och information. Alla dessa är faktorer som för många påverkar hur en person har sex och hur denne mår psykiskt och fysiskt.

Bedrivs det i dagsläget någon verksamhet som specifikt fokuserar säkrare sex bland personer som köper sex? I Sverige görs inte detta i någon större utsträckning. Vi vet genom vår studie att målgruppen förekommer i hög utsträckning på internetbaserade arenor. Dessa arenor fungerar otvivelaktigt som det mest vanliga sättet för kontaktagande mellan säljare och köpare, åtminstone inom svensk kontext. På olika communitys har en mängd kodord utvecklats för kontaktagandena. Oändliga möjligheter finns för att kringgå olika internetsidors policys som förbjuder förmedlandet av sex mot ersättning (p g a kopplerlagstiftningen som bland annat förbjuder främjande och underlättande för personer att köpa och sälja sex). Dessa kontakter kommer fortsätta

Sexuell hälsa påverkas av och inkluderar fler variabler än kondom-användning. Det kan handla om bland annat sexuell identitet, självkänsla, relationer, människors förhållningssätt till sina sexuella handlingar ...

oavsett samhälleliga försök till regelringar av dem. Vi behöver vara realistiska och inse att sexsäljande/sexköp inte är ett övergående fenomen, och arbeta därefter, på ett sätt som minskar risken för sexuell ohälsa.

Ett logiskt sätt att rikta interventioner mot gruppen köpare är att målgruppsanpassat hivpreventivt arbete tillgängliggörs på arenor vi vet att utbyte av sexuella tjänster mot betalning förekommer. Trots en uttalad vilja från myndighetspersoner att fokusera köpare existerar inte detta arbete mot gruppen i någon större utsträckning. Inte sällan hör vi att skadereduktion inte hör hemma i Sverige, detta på

¹ «Förbudet syftade till att förbättra situationen för de utsatta personerna i prostitution och i stället för att skuldbelägga de prostituerade skulle fokus flyttas till de personer som köper de sexuella tjänsterna.» , s. 221 (SOU 2010:49)

grund av en stark nolltolerans. Information om säkrare sex och tillhanda-hållandet av kondomer ses ibland som uppmuntran till sexköp. Vi ser inte att det behöver finnas en konflikt mellan skadereduktion och nolltolerans. Vi ser det som en hälsofrämjande insats – oavsett en lagstiftning som upprätthåller indelningen «utsatta» och «utnyttjare». Denna uppdelning missar bakomliggande faktorer till köp av sex; exempelvis självkänsla, relationer och sexuell identitet. Dessa faktorer, menar vi, behöver beaktas och forskas vidare om för att möjliggöra effektivt preventivt arbete. Om vi vet att oskyddade anala samlag är något som efterfrågas och utförs, behöver vi även ha verktyg för att komma under ytan till varför denna efterfrågan finns.

kommunikation med en grupp som är kriminaliserad med praktiker som är tabubelagda är inte ett lätt arbete. Det tar lång tid att etablera förtroende hos grupper som av samhället inte sällan pekats ut som snuskiga, hänsynslösa, gamla gubbar («förövre»). Vår erfarenhet utifrån arbetet med RFSL:s studie är att det går att nå sexköpare. För flertalet av dem var intervjutillfället första gången de talade med någon om sina erfarenheter. Det var både lärorikt och stundvis utmanande. Flera uppgav små eller inga behov av att tala med någon om sina handlingar, medan några gav uttryck för stora behov av att kommunicera kring sina upplevelser. Gemensamt var att de inte upplevde några problem med att de köpte sex. Det gick ändå att vid flera tillfällen

ana andra behov kopplade till bakomliggande motiv till deras köp av sex. Vi såg även ett behov av att synliggöra den makt-dimension som köp av sex innebär.

Fler frågor återstår att utredas. Vilken betydelse har själva ersättningen för de sexuella praktiker som förhandlas om i mötet mellan säljare och köpare? Leder ersättningen till

att fler riskfyllda sexuella handlingar praktiseras? Om det är så, hur arbetar vi för att förändra detta? Vi har alldeles för lite kunskap för att ge svar på alla dessa frågor i dagsläget. Ytterligare kunskapsinsamling behöver bedrivas, samtidigt som den kunskap vi i dagsläget faktiskt har måste omsättas till sociala satsningar för att arbeta med ökad hälsa.

Vi mötte personer som såg sex för ersättning som enda möjlighet att få tillgång till sex och närhet. Vi talade med dem som var ute efter variation i sitt sexliv. Några tyckte det var ett bekvämt sätt att få tillgång till sex. Samtliga ansåg sig själva praktisera säkrare sex och testade sig regelbundet. Samtidigt visade det sig att praktiserandet av säkrare sex var

inkonsekvent hos många. Denna information framkom inte i början av intervjuerna, utan när vi ställde följdfrågor kring sexuellt beteende. Vi vill mena att detta visar på en diskrepans mellan kunskap och praktik vad gäller säkrare sex, och där samtalet på individnivå blir verktyget och ingången till att börja motivera förändringsbeteende. En möjlighet att uppnå detta bör, utifrån insamlad kunskap, ta avstamp i internetbaserade interventioner. Ett första steg måste därför vara att minimera potentiella hinder som försvårar för personer att söka kontakt för eventuella behov av stöd och hjälp. Hivprevention behöver göras tillgänglig där vi vet att målgruppen befinner sig, dels genom att erbjuda kontakt via chatt/mail – då vi ser att tröskeln/motivationen att söka kontakt för en (kriminaliserad) grupp är lägre om kontakttagandet inte kräver ett fysiskt möte. En internetbaserad metod innebär anonymitet där barriären för att ventilerat tankar kring sex minskar. Om detta dessutom kombineras med exempelvis en metod som Motivational Interviewing (motiverande samtal) vilken bygger på att personer blir bemötta med respekt och empati, så tror vi att det kommer att fungera alldeles utmärkt att skapa interventioner mot gruppen sexköpare.

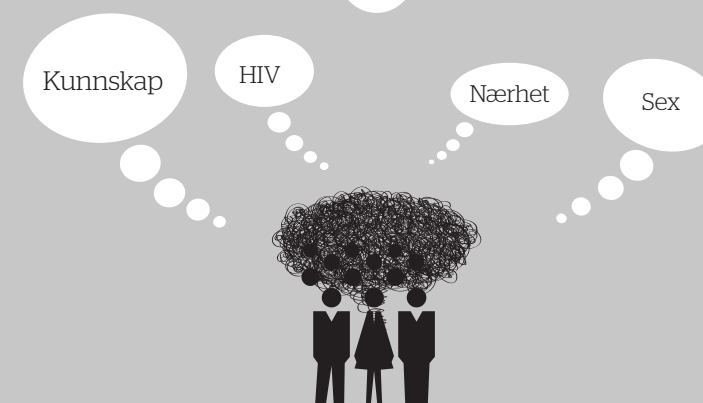
Oavsett lagstiftningens vara eller inte vara så vet vi att sexuella praktiker sker mot betalning. Oavsett om den ena parten är kriminaliserad eller inte så är vår uppgift som hivpreventörer att minska överföringen av hiv/STI bland människor. Om inte köparen ska ha rätt till god sexuell hälsa, så ska säljaren ha rätt till denna (om vi följer lagstiftningens retorik). Vi har en kriminalisering, det får vi förhålla oss till. Vi ställs inför frågan: om det visar sig att kriminalisering försvårar det hivpreventiva arbetet, är det då inte dags att lagstiftarna tänker om? Viktigt är att vi i vårt arbete för människors rätt till hälsa inte glömmer alla maktordningar som samvarierar för människors olika tillgång till handlingsutrymmen. Vi måste tänka könsmaktssystem, men inte stirra oss blinda på den.

Inte sällan hör vi att skadereduktion inte hör hemma i Sverige, detta på grund av en stark nolltolerans. Information om säkrare sex och tillhanda-hållandet av kondomer ses ibland som uppmuntran till sexköp. Vi ser inte att det behöver finnas en konflikt mellan skadereduktion och nolltolerans.

Ett första steg måste därför vara att minimera potentiella hinder som försvårar för personer att söka kontakt för eventuella behov av stöd och hjälp.

I vår studie pratar majoriteten av sexköparna inte med någon om att de köper sexuella tjänster vilket också innebär att de inte har någon att bolla frågor runt säkrare sex och kondom-användning med. Några av våra intervjuade sexköpare föredrar att köpa sexuella tjänster där de slipper använda kondom. De flesta av våra intervjuade sexsäljare bekräftar också detta, att det är vanligt att personer efterfrågar kondomlösa orala, vaginala och anala samlag. Vi har alltså här en mycket viktig preventionsgrupp för hivöverföring.

Hur förändrar vi sexuella beteenden som innebär risk för överföring av hiv? Vi når inte förändringsbeteende enbart genom kondomutdelning. Vi behöver kommunicera med målgruppen på individnivå. Att upprätta en

Menn som KJØPER SEX

Innlegg på lanseringen av tiltaket Kjøp av seksuelle tjenester (KAST)
i Norge 18.2.11, av May-Len Skilbrei, Fafo

«Menn som kjøper sex» er ikke bare en gruppe bestående av menn som har betalt for seksuelle tjenester. Denne gruppa skapes også av hvordan vi som samfunn snakker om dem og håndterer dem gjennom politikk og tiltak. Man avgrenser et fenomen og grupper av personer for å gjøre det og dem håndterbare.

For det første avgrenser vi som samfunn kjøpet og sexen fra andre relasjoner som involverer kjøp og/eller sex gjennom lovverket vårt. I straffelovens § 202a defineres kjøp av sex som å skaffe seg eller andre seksuell omgang eller handling ved å yte eller avtale vederlag. Den seksuelle omgangen eller handlingen defineres slik dette er definert i straffeloven ellers, under forbud mot voldtekt, incest og sex med mindreårige, og i lovens forarbeider slås det fast at vederlagets form er likegyldig, det kan være snakk om alt fra kontanter til ytelser uten direkte økonomisk verdi.

For det andre defineres «menn som kjøper sex» løpende i den offentlige debatten. Definisjonen av gruppen der samsvarer ikke nødvendigvis med avgrensningen retten gjør. På ulike tidspunkt framstår menn som kjøper sex på ulikt vis i den offentlige debatten. Og vi ser at kjøperen kan beskrives både som «horekunde» og forbruker.

For det tredje avgrenses gruppen «menn som kjøper sex» fra andre grupper av kunnskapsutviklingen som blant annet forskningen står for. Kvinner som selger sex har i mye større grad enn menn som kjøper vært et forskningsobjekt. Hvorfor kvinner selger sex har blitt utforsket som et uttrykk for mangler ved dem og situasjonen de

SEX

er i kontinuerlig siden 1800-tallet; det å selge sex er noe som har framstått som nødvendig å forklare. Gjennom å tilby forklaringer på noen handlinger, men ikke andre, er forskningen med på å skape en gruppe som avviker, og normalisere andres valg og situasjoner. Ved å forske mindre på menns kjøp av sex, framstilles prostitusjonskjøp som noe som ikke trengs å forklares; noe selvforklarende: «Menn kjøper sex fordi de vil ha sex». Forklaringen: «Kvinner selger sex fordi de vil ha penger», har ikke på samme måte forblitt uimotsagt.

Den forskningsbaserte kunnskapen vi har om menn som kjøper sex er gammel og/eller usikker. I offentlig debatt er man ofte opptatt av hvor stor andel menn som har kjøpt sex, men vi har ingen gode kunnskaper om dette. Folkehelsas seksualvaneundersøkelse fra 2002 fant at 13,1 % av mennene en eller annen gang hadde kjøpt sex, men med en 36 % i svarprosent må vi bruke dette tallet med forsiktighet. Dessuten er tallet gammelt. Erfaringer med kjøp av sex ble inkludert i seksualvaneundersøkelsen gjennomført i 2008, men med en svarprosent på under 20 %, ga ikke denne oss kunnskap om prostitusjonskjøp vi kan bruke. Det har også blitt gjennomført en rekke mer kvalitativt orienterte forskningsprosjekter om menn som kjøper sex. Annick Prieur og Arnhild Taksdal gjennomførte både en survey og en kvalitativ intervjuundersøkelse som er beskrevet i boka Å sette pris på kvinner fra 1989. Ingrid Smette på Pro-senteret utga rapporten Den seksuelle slavestand? Ein rapport om kundar i prostitusjonen i 2003, Elin Kippe fra Institutt for kriminologi

og rettsosiologi utga rapporten Kjøper «ekte mannfolk» sex i 2004, begge basert på intervjuer med kunder, mens Synnøve Jahnsen analyserte nettdiskusjoner om prostitusjonskjøp på sexhandel.no i 2008.

At vi ikke har mye forskningsbasert kunnskap direkte om prostitusjonskundene, betyr ikke at vi ikke vet noe om gruppen. Kvinner som selger sex beskriver kundene for oss, og vi finner beretninger om sexkjøp på nettet og i populærkulturen. Denne kunnskapen er ikke på noe vis utfyllende, og den lave svarprosenten på Seksualvaneundersøkelsene betyr at vi ikke har generaliserbar kunnskap om kundene; men spørsmålene som gjenstår er om det gjør noe og hva vi trenger å vite. Det produseres mye mer kunnskap om kvinner som selger sex enn det vi som samfunn trenger å vite. Internasjonalt er forskningen og NGO-rapportene om prostitusjonen nesten sosialpornografiske; man boltrer seg i detaljer ved folks liv som man strengt tatt ikke trenger. På 1800-tallet veide og målte man kvinner som solgte sex på jakt etter fysiologiske forklaringer på at de ikke oppførte seg slik man mente de burde. I dag teller vi og registrerer nasjonalitet, hiv-status, hvilken arena de jobber på og hvilke land de har jobbet i. Hvor mye trenger vi egentlig å vite?

Prostitusjon har blitt håndtert som et sosialt problem siden begynnelsen av 1980-tallet. Man ble mer og mer

opptatt av at de som selger sex burde møtes med sosiale tiltak og ikke straffeloven. I Norge, som i mange andre land, har prostitusjonspolitikken først og fremst handlet om å regulere antallet og oppførselen til kvinner som selger sex. Andre grupper av sex-selgere og de som kjøper sex, har i større grad blitt holdt utenfor offentlighetens interesse, noe som både betyr at de slipper mye av den kontrollen kvinner som selger sex har vært utsatt for opp gjennom historien og at de ikke har hatt tilgang til hjelpetilbud. Det offentlige inngripen er tosidig; kontroll og hjelp går hånd i hånd. Nå er også prostitusjonskunder innlemmet i denne logikken. Med den ene hånden kriminaliserer staten det en gruppe gjør og med den andre hånden tilbyr staten assistanse.

Selv om straffeloven, KAST og forskning trenger å avgrense kunden fra ikke-kunden, er det viktig å ha med seg en bevissthet om at dette skillet er der fordi vi velger det. Vi kan også velge å ikke forstå prostitusjonen som så

«Menn kjøper sex fordi de vil ha sex». Forklaringen: «Kvinner selger sex fordi de vil ha penger», har ikke på samme måte forblitt uimotsagt.

avgrenset fra andre situasjoner og relasjoner, og vi kan velge å fokusere på hvordan kommersialisering av seksualitet ikke bare finner sted i prostitusjonen, og at prostitusjonen og partene i den ikke er noe helt annet enn alt annet og alle andre utenfor. Prostitusjon finner sted i en samfunnsmessige kontekst.

KAST må ta ansvar for at de fra nå av er med å skape gruppen "menn som kjøper sex" i norsk offentlighet. Mange har sterke meninger om hvordan prostitusjonskunder er, men hvis KAST fungerer etter sin intensjon, vil KAST etablere en arena hvor kundene selv kan definere hvem de er og hvem de vil være. Jeg ønsker derfor Reform lykke til med KAST.

«Eirik» er en 26 år gammel heterofil mann, bosatt i Oslo. Han jobber for tiden som lærervikar, men har tidligere blant annet vært aksjemegler. Han er kjekk og veltalende. Eirik har også kjøpt sex, og han gikk med på å snakke med Albertine om sine erfaringer og refleksjoner rundt dette.

VED SAMFUNNETS YTTERGRENSE

Av Andrés Lekanger

- Hvorfor begynte du å kjøpe sex?

- Det begynte for syv år siden da jeg og en god venn var ute på byen. Han har alltid vært den i vennegjengen som ikke bare sa at han skulle gjøre ting, men som faktisk også gjorde det. Etter en bytur hoppet vi inn i en taxi, og han sa til sjåføren at vi skulle til Baltazar. Jeg regner med at én av fire taxisjåfører vet hvor de skal kjøre deg om du spør etter prostituerte.

Baltazar var et bordell var i drift i Oslo på 1990-tallet, som også var gullalderen for bordeller i hovedstaden. Det var viden kjent for høy standard på lokalene, og blant jentene. Det ble stengt på midten av 2010-tallet.

- Har du vært på andre bordeller en Baltazar?

- Jeg har vært innom et annet bordell, men jeg hadde ikke sex der fordi det var for skittent. På Baltazar var det ordnede former. Fine lokaler, med dusjer man måtte benytte seg av først. Damene som solgte, var norske, og så veldig bra ut.

- Snakket du med dem?

- På Baltazar var damene anonyme, de brukte andre navn, og gjerne parykk. Noen fortalte litt om seg selv, uten at de avslørte så mye. De ga inntrykk av å være fornøyd, selvsagt ikke med skitne kunder, men de var der frivillig, og det var ordnede forhold for dem.

- Hadde du noen bekymringer for å kjøpe sex?

- Ingen særlige bekymringer nei. Det dreide seg om å sprengre mine egne grenser. Jeg har alltid kun kjøpt sex når jeg har vært full, og jeg kunne jo få fyllenerver dagen etterpå, men det var mest for meg selv. Jeg tenker at det handler om et gjensidig forhold hvor begge parter får sitt, men de jeg kjøpte sex av var nok mer bevist det hele enn meg, iden jeg var dritings.

Eirik fortsetter med å snakke om hvordan han foretrakk å kjøpe sex på Baltazar, fremfor fra gata.

- Det går på moral, fordi du vet at gateprostitusjon er galt. Der og da vil de ha penger, men på lang sikt er det kanskje ikke det de ønsker. Dette er noe jeg har tenkt på i ettertid.

- Hvorfor mener du det er en forskjell mellom de som selger ute, og de som solgte sex på Baltazar?

- Fordi damene inne hadde muligheter til å gjøre noe annet. De var kanskje studenter som trengte penger, samtidig som de liker sex. De som selger sex ute kan ikke velge på sammen måte.

- Du nevner at å kjøpe sex handlet om å sprengre egne grenser?

- Ja, i forhold til samfunnets normer. Første gangen da jeg ble litt kastet ut i det, turte jeg ikke gjøre noe mer enn å få en massasje. Kameraten min tok full pakke. Jeg ble litt mobbet for det i ettertid. At vi hadde kjøpt seksuelle tjenester ble også et samtaletema på vorspiel med kameratgjengen. Jeg snakker aldri om disse erfaringene med damer.

-Hvordan reagerte gutta?

- Gutter syntes det er dødsdømt. Mange ville ikke gjort det selv, men alle ville høre om det, om Baltazar og det luksuriøse. Jeg tror nok jeg steg i det sosiale hierarkiet, i hvert fall der og da på vorspielet, men kanskje noen fikk litt andre tanker omkring det etter å ha tenkt seg om.

- Hva har det å kjøpe sex gjort med deg?

- Når jeg først hadde krysset en grense, var det lettere å komme tilbake andre gangen. Da tok jeg også full pakke. Etter det kjøpte jeg sex ca. fire ganger, sammen med venner. Da fikk vi kontakt med prostituerte via Internett. Det var etter det at jeg tok og kjøpte sex fra en på gata. Det føltes patetisk, fordi jeg var sørpe dritings, fordi jeg kjøpte fra gata, og fordi jeg var ensom.

- Er det patetisk å være ensom?

- Ja, det burde liksom ikke være nødvendig å kjøpe sex. Det finnes jo så mange damer der ute, så jeg burde klare å få sex gratis. I hvert fall edru, men jeg var full og måtte kjøpe. Hadde jeg vært rik, ville ikke det å kjøpe sex og relasjoner på Baltazar ha vært patetisk, men som vanlig lønnet, en som egentlig ikke har råd, da blir det destruktivt. Eller... Baltazar var ikke patetisk, men det svei i lommeboka. Det å kjøpe sex ute var patetisk fordi det

ble så desperat. Det å kjøpe sex er ikke patetisk hvis det er bra forhold, men det er heller ikke ideelt. Hvis du er en rockestjerne som kan få deg one nights så mye du vil, så er jo det bedre.

- Ser du altså på det å kjøpe sex som at du ikke strekker til?

- Ja. De gangene jeg har kjøpt sex, har jeg generelt fått lite sex og kjærlighet. På Baltazar kunne jeg betale 7000 kroner for å ha en prostituert hos meg hele natta.

- Så det handlet ikke kun om lett tilgang og «tøm og røm»?

- Nei, når jeg betalte for en hel natt ble det ikke alltid sex, men jeg sovnet gjerne med armene rundt henne. Det var det som var viktig for meg. Jeg kunne selvsagt tatt mer ansvar for at jeg følte meg ensom, og blitt venn med damer.

- Betyr det at det er få damer i din omgangskrets?

- Det har alltid vært få damer blant mine venner, ja. Gutta henger liksom med gutta. I den senere tid har jeg fått flere jentevenner, men det er ikke vanlig at man har jentevenner som man av og til har sex med. Har aldri hatt sexvenner, og kjenner ingen andre som har det. Jeg tror det ville vært vanskelig for meg å kombinere en seksuell relasjon med vennskap, selv om det kunne vært ideelt i perioder. Det sunneste er nok et ordentlig forhold hvor sexen er en del av dette. Det er noe som ikke er som det skal for partene i prostitusjon. Den som selger gjør det kanskje på grunn av sosiale problemer, mens den som kjøper kanskje har relasjonelle problemer.

- Nå må jeg jo spørre, skammer du deg over at du har kjøpt sex?

- Jeg heller mot å svare nei. Kanskje litt fordi jeg har kjøpt fra gata. Det er nok det eneste jeg angre på. Fordi jeg følte at de bare ventet på at jeg skulle bli ferdig. På Baltazar virket det derimot som om de nøt det. Jeg husker en dame jeg var med der, og når jeg spurte om ikke mine 20 minutter var over, ba hun meg bare fortsette. Hun hadde jo som sagt muligheter til å velge andre ting, men ville øke sin velstand. Hun ute ville bare ut av fattigdom, og hadde færre muligheter.

Nei, vi snakker ikke om hanskemoral, selv om sedelighetsdebatten som gikk mellom Bjørnstjerne Bjørnson, August Strindberg og Georg Brandes på slutten av 1800-tallet kanskje har flere likhetstrekk med dagens debatt om sedelighet nedfelt i lovsform, enn vi liker å tenke på.

Av Astrid Renland

SILKEHANSKER OG SEXKJØPERE

18 februar åpnet KAST sine dører, og sexkjøpere i Norge har fått et eget hjelpetilbud.

Silkehansken er KAST, justismyndighetens supplement til jernneven – straffeloven § 202a, og akronymet KAST står for kjøp av seksuelle tjenester”. Tiltaket er i regi av Reform – Ressursenter for menn, finansiert av Justisdepartementet og har til oppgave å redusere etterspørselen etter prostitusjon.

JOHN SCHOOLS

Ideen til KAST er hentet fra Sverige der det første tilbudet ble etablert i Göteborg i 1997 da det viste seg at flertallet av et utvalg på 40 sexkjøpere formidlet at de hadde et anstrengt forhold til kjøp av seksuelle tjenester. Det var muligens manglende tiltro til at hjelpeapparatet kunne bidra til at antall sexkjøpere gikk ned, i alle fall valgte svenske myndigheter å innføre straffeforbud og rettslig forfølgning av sexkjøpere to år senere.

Mens formålet med KAST er å forebygge og redusere sexkjøp gjennom hjelp og samtaler, ble den amerikanske utgaven John Schools etablert som et alternativ til straff. Den første ble etablert i San Francisco i 1995, og menn som kjøper sex eller har blitt tatt for relaterte lovbrudd, kan velge mellom strafferettslig sanksjon eller å delta i programmet. En bot som dekker utgiftene til John Schools-programmet og noen timer lydhørhet for ofre for prostitusjon som forteller om hvilke skader kundene har påført dem, samt informasjon om helserisikoen ved å kjøpe sex og prostitusjonens skader på familie og samfunn, er uten tvil å foretrekke fremfor rulleblad og fengsel. John Schools har blitt en amerikansk modell for håndtering avførstegangs sedelighetslovbrytere, og er i dag i virksomhet i over 40 byer. Effekten har riktignok vært trukket i tvil. I alle fall viser en evaluering av

programmet i San Francisco fra 2009 at både mangel på klart definerte mål og metoder for å måle effekten av programmet, gjør det vanskelig å si noe om det har effekt eller ei. Noen undersøkelser hevder at det er lavere tilbakefall til kriminalitet, mens andre påpeker at kjøpere av sex i liten grad har et kriminelt rulleblad utover sexkjøpet. Gruppen som deltar i programmene skiller seg derfor ikke ut fra sexkjøpere som har sonet sin dom når det gjelder tilbakefall. Atter andre hevder at det er bare urutinerte førstegangs kunder som går på limpinnen når de får tilbud om sex fra en kvinnelig politibetjent kledd ut som streetwalker, og at det derfor ikke er grunnlag for å hevde at verken straff eller alternativer fungerer avskrekkende eller moralsk dannende.

Men slik er det ikke i Sverige, her har tilbudet etter sigende vært så populært at man har bestemt seg for å gjøre det tilgjengelig i Norge også. Og verken svenske eller norske sexkjøpere rekrutteres via gatejenter aka undercover kvinnelige politibetjenter. Formålet er heller ikke å informere kunder om prostitusjonsskadevirkning på individet, familien og samfunnet.

Tvert imot formidler prosjektleder Locke, KAST skal verken være en del av eller alternativ til straff, men et tilbud til kunder som ønsker hjelp i en eller annen form. For det er ikke alle kunder som kjøper sex av ren lyst.

TABUBELAGT

– Mange kunder sliter med skam og tabu og har et tvangsmessig forhold

til sexkjøp, sier Locke. – Vårt mål er ikke å få alle kunder til å slutte å kjøpe sex eller problematisere noe som ikke oppleves som et problem, men å være et tilbud til dem som ønsker å få hjelp, enten det handler om å slutte helt med å kjøpe sex eller å få kontroll over måten man håndterer sexkjøp på. Kunder som har et negativt syn på sexkjøp, kan fort la aggresjon gå utover over sexarbeideren.

– Møter med kunder kan derfor

Silkehansken er KAST, justismyndighetens supplement til jernneven – straffeloven § 202a, og akronymet KAST står for ”Kjøp Av Seksuelle Tjenester”. Tiltaket er i regi av Reform

dreie seg om alt fra en samtale om bruk av kondom til synet på eget sexkjøp, til å få hjelp til å slutte å kjøpe sex. Det dessuten sann at mange av kundene som har tatt kontakt med KAST tematiserer sexkjøpet som en eller annen form for avhengighet. Det synes jeg er interessant, sier Locke.

Hva de legger i begrepet avhengighet kan være veldig forskjellig, forteller Locke. Noen formidler at de er hekta på spenningen i forkant av kjøpet, altså det å kjøre rundt på Strøket eller ringe på annonser. Andre trenger hjelp fordi sexkjøp blir en alvorlig belastning for privatøkonomien. Ifølge Locke kan det handle om mangfoldige problemstillinger, men han har et entydig inntrykk av at svært mange kunder som tar

Hos KAST kan kunder og partnere få samtale med en sexolog alene eller sammen med partner, man kan om man ønsker anonymitet henvende seg via chat eller ta en telefon for å snakke om eget sexkjøp eller partners sexkjøp, foreta smittesjekk eller få juridisk rådgivning. Websiden lover en åpen og fordomsfri samtale og behandling.

kontakt virkelig har behov for noen å snakke med. Dette bekreftes av at mange kunder som har blitt tatt for sexkjøp har formidlet til politiet at de har behov for noen å snakke med.

Hos KAST kan kunder og partnere få samtale med en sexolog alene eller sammen med partner, man kan om man ønsker anonymitet henvende seg via chat eller ta en telefon for å snakke om eget sexkjøp eller partners sexkjøp, foreta smittesjekk eller få juridisk rådgivning. Websiden lover en åpen og fordomsfri samtale og behandling.

BÆREKRAFTIG MASKULINITET

I sin åpningstale sa leder for Reform at målet for Reform er å bidra til å skape en bærekraftig maskulinitet. Det er usikkert hva han mente med det. Men noe sjekketriks for å komme i kontakt med kvinner og LHBT-personer som kjøper sex er det neppe. Det kan jo også forstås dit hen at sexkjøpere ikke er som menn flest.

Er det ikke en fare for at denne typen tiltak slår bena under kunnskapen om at kunden er herr hvemsomhelst, som blant annet har vært et av de sterkeste argumentene for at sexkjøpsloven vil ha en allmennpreventiv virkning?

– Det er et viktig poeng for oss at KAST ikke bidrar til å sykeliggjøre sexkjøp og på den måten skape et

bilde av kunder som avvikende fra samfunnsnormen, sier Locke.

– Kunder i prostitusjon er som folk flest, men folk flest kjøper ikke sex. Uansett er vårt mål ikke å lage en typologi over kunden – vi når neppe ut til alle kunder – men å møte kunders behov for samtale og veiledning, samt reise problemstillinger kunder formidler i den offentlige debatt.

Heteronormativt

Samfunnets tradisjonelle tilnærming til prostitusjon er heteronormativt:

Man tenker seg at kunden er en mann som kjøper sex av en kvinne. Et uttrykk som «bærekraftig maskulinitet» kan gi inntrykk av at KAST er fanget i denne forståelsen. Samtidig vet vi jo at både kjøpere og selgere kan være kvinner, menn eller transpersoner. Vil KAST være et tilbud til alle som kjøper sex uansett kjønn og seksuelle preferanser?

– Ja. Det er en utfordring å kommunisere med en så sammensatt målgruppe. Ord og begreper er viktig, og så langt har vi valgt å følge etablert språkbruk og forståelse. Det er viktig å benytte begreper som målgruppen kjenner, og majoriteten faller inn under normen mann kjøper sex av kvinne. Det handler om identifikasjon med budskapet. For å nå ut til LHBT-kunder har vi presentert KAST både på Gaysir og Blikk for også å nå sexkjøpere som ikke faller inn i

heteronormative stereotyper av hvem sexkunder er.

– Et annet interessant begrep er «transaksjonell seksualitet», som KAST i Malmö bruker, og som kan tenkes å være et mindre ladet begrep enn prostitusjon. Vårt mål på sikt er å bidra til å nyansere og utvide forståelsen av sexkjøp, selv om vi til nå har valgt å legge oss opp mot majoritetens forståelse av transaksjonen, altså at det er menn som kjøper sex.

TIDEN

Prosjektlederen vil ta tiden til hjelp for å sette seg inn i feltet. Men selv om KAST så langt ikke har rukket verken å penetrere den normative forståelsen av prostitusjon eller innføre nye begreper, er han strålende fornøyd med både mediedekningen og antall henvendelser etter en måneds drift. Og tiden vil vise om KAST forsterker eksisterende diskurser eller klarerer å hente kommersiell sex opp av den heteronormative henge-myra fenomenet nå befinner seg i.

Og har du problemer med sexkjøp, føler behov for en smittetest, diskutere egen eller partners sexkjøp eller har andre problemstillinger knyttet til sexkjøp på hjertet, er det bare å ta kontakt med KAST.

SEXARBEIDERE UTENFOR HETERONORMEN

Interesseorganisasjonen Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LLH), har de siste årene vært synlig i den offentlige debatten, først og fremst rundt den politiske kampen for å få kjønnsnøytral ekteskapslov på plass. Skeiv Ungdom er LLHs ungdomsorganisasjon, og har et mer skeivt teoretisk utgangspunkt. Det vil si at de stiller seg mer kritisk til ideer om seksuell identitet og kjønnsidentitet som noe fastlåst, samt at de har en videre seksualpolitisk agenda som er mer kritisk til samfunnets normative forståelse av hva som er riktig organisering av kjærlighetsliv og seksualliv. Selv om begge organisasjoner har vært tydelige i media på en hel rekke spørsmål som hiv, og politikk vedrørende transpersoners rettigheter, har de forholdt seg veldig stille når det gjelder sexarbeid. Fram til nå.

Høsten 2008 inviterte LLH, Skeiv Ungdom, studentorganisasjonen Skeivt forum og PION til debatt om temaet mannlig prostitusjon. Konklusjonen fra homoorganisasjonene var at det var mangel på kunnskap, og at dette måtte hentes inn før man kunne handle. I Albertine mars 2010 etterlyste daværende LLH-leder Karen Pinholt igjen mer kunnskap, for å kunne sikre levekår og lignende. Hun pekte også på at LLH har vedtatt etiske retningslinjer mot å kjøpe seksuelle tjenester. På spørsmål om hvorvidt LLH bør ta tak i tematikken svarer hun ja, og begrunner dette med at samkjønnet prostitusjon faller innenfor rammen av hva LLH jobber med.

Den øvrige debatten i samfunnet har som regel et radikal-feministisk grunnsyn på prostitusjon;

Er det hensiktsmessig for en organisasjon som Skeiv Ungdom, som ser på seksuell identitet som fytende, ikke å se på sexarbeid ut fra en vinkel som handler om nettopp seksuell identitet og seksuell utfoldelse?

Av Andrés Lekanger

at prostitusjon blir å sette menns undertrykkelse av kvinner i system. Prostitusjon blir i seg selv definert som vold, og dermed blir også alle selgere umyndiggjorte ofre. I den nevnte artikkelen i Albertine diskuteres det også at Skeiv Ungdom har blitt dominert av en radikalfeministisk ide omkring sexarbeid, og at dette nok har gjort at de har vegret seg for å ta tak i temaet.

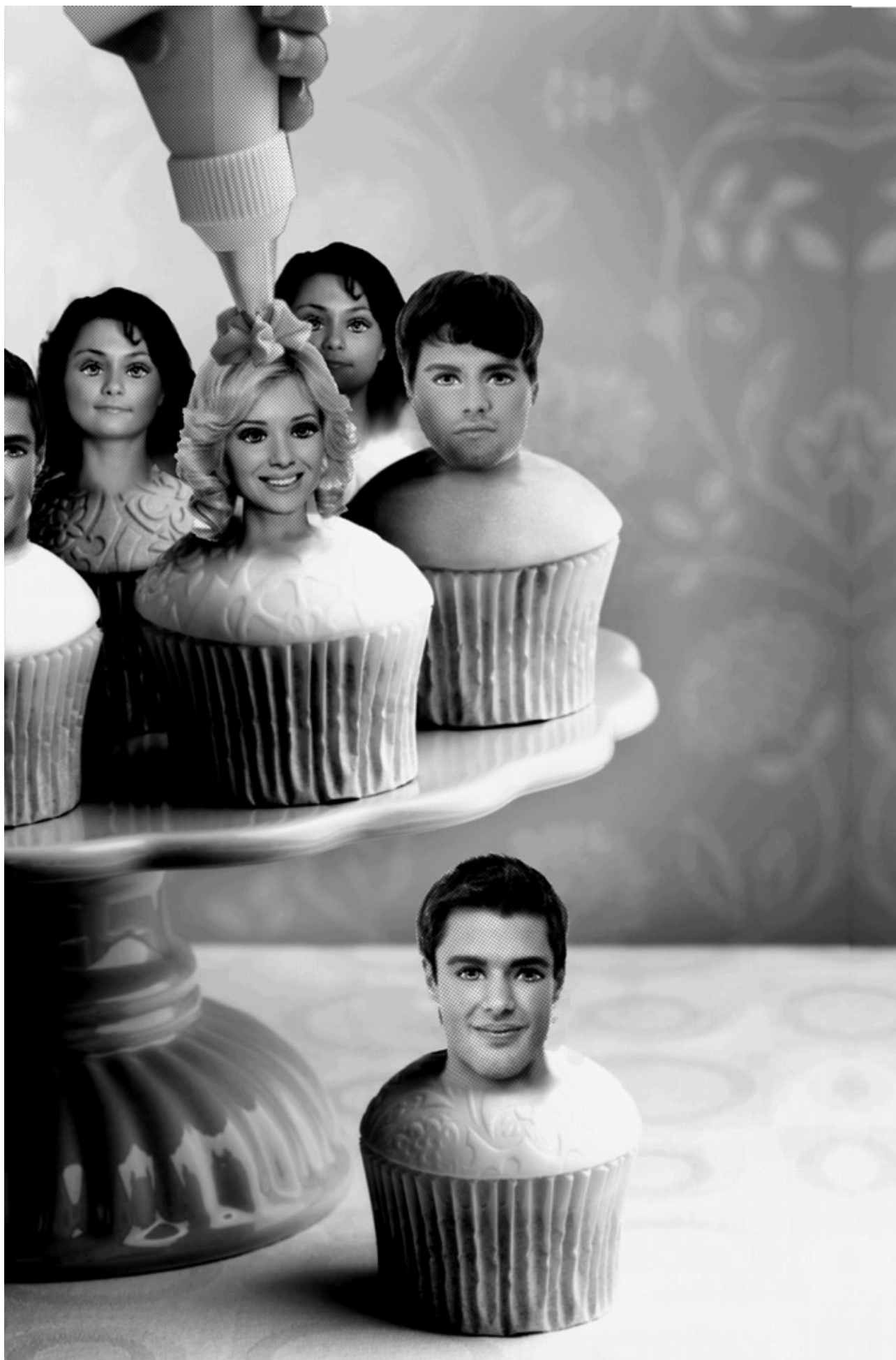
PION har de siste to årene jobbet for å fremme et mer homofokusert, skeivt syn på prostitusjon. Kvinner kjøper sex av menn, og kvinner selger sex til kvinner. Menn selger også sex til andre menn. Noen er etnisk norske og ønsker å heve sin levestandard, andre finansierer rusproblemer. Noen er utlandske som reiser rundt i Europa for å selge sex. Transpersoner selger også sex, noen som kvinner, og andre som transpersoner. Enkelte steder i verden er sexsalg gjerne eneste mulighet for transpersoner, som er ekskludert fra resten av arbeidsmarkedet. For andre kan sexsalget handle om å bekrefte egen kjønnsidentitet.

HETERONORMATIVT

Innenfor sosiale hjelpetiltak, blant annet i rusomsorgen, har menn som selger sex vært usynliggjort. Kvinner som selger sex antas gjerne å være heterofile, mens menn antas å være homofile. Forskning fra NOVA har vist at langt flere unge gutter enn jenter under 18 har erfaringer med sexsalg. Spørsmål om seksuell helse og identitet gjør seg her gjeldene, også for kjøpersiden: kjøp og salg av sex kan, for enkelte, brukes for å bekrefte seksuell identitet. Kunnskap om utfordringene med å leve som skeiv i et heteronormativt samfunn, varierer, og mange helsearbeidere finner det vanskelig å snakke om for eksempel homoseksualitet.

Heteronormen er et begrep som brukes for å forklare at alle som regel antas å være heteroseksuelle cispersoner, det vil si menn og kvinner som helt enkelt opplever seg selv som det kjønn det er født inn i, i motsetning til transpersoner. Med dette normsettet kan lesbiske, homofile, bifile, og transpersoner oppleve å

usynliggjøres: spørsmål om seksuelle relasjoner, kjærlighetsrelasjoner, eller å komme ut av skapet med en skeiv seksualitet eller annen kjønnsidentitet, alt dette forties. Usynliggjøringen kan også handle om manglende kompetanse, fra læreren, helsesøsteren, fastlegen osv. Det er farlig om et radikalfeministisk syn på prostitusjon bidrar ytterligere til å skjule disse perspektivene.

Bifile menn kjøper sex av mindreårige gutter, kunne vi lese på nrk.no 26.11.2010. De refererte til Pro Senterets rapport «*Et usynlig marked*» fra samme år. Her står det at menn som har sex med menn, men som lever i heterofile forhold, utgjør den største kundegruppen. Det står derimot ingenting om en direkte kobling mellom bifile og kjøp av sex fra såkalte «gutteprostituerte». Et tradisjonelt maktperspektiv vil her stå i fare for å skjule enhver kritikk av heteronormativiteten i samfunnet – som gjør at noen ikke klarer å leve åpent som skeive.

Borte var diskusjoner om kompetanseheving av sosiale hjelpe-tiltak når det gjelder forståelse av seksualitet og identitet, eller hvordan homoarbeid kan bidra til å sikre trygge arenaer der skeive kan være åpne. Noe som igjen kan fremme helsefremmende arbeid, samt redusere omfanget av kjøp og salg av seksuelle tjenester.

HORING

I middelalderen ble ikke «whoring» sett på som kun salg av sex, men som all kvinnelig adferd som ikke var ansett som korrekt. Ikke ulikt hvordan ordet «hore» brukes i dag i norske skolegårder, og i utdatert religiøst språk. Få som bruker «hore» som et skjellsord, tror at den som det brukes mot, faktisk selger sex. Det handler om å korrigere eller sanksjonere mot uakseptabel adferd generelt. Prostituerte ble kanskje sett på som umoralske, men i aristokratiets tidsalder hadde alle fått sin plass i livet tildelt av Gud. Dermed ble de til en viss grad akseptert, og sett på som avledere som forhindret menn i å begå mer alvorlige synder som homofili, utroskap og incest.

Ordet «prostituert» betydde på

1800-tallet alt fra kvinner som hadde mistet sin uskyld utenfor ekteskapet, til kvinnelige tiggere og tyver. Det var mer et klassebegrep enn en yrkestittel som i dag.

I dag vil de fleste interesseorganisasjoner for prostituerte bruke ordet «sexarbeider». Dette fordi man mener «prostituert» er et stigmatisert og kjønnet begrep som signaliserer passive ofre, fremfor aktive aktører. Sexarbeid kan være alt fra salg av seksuelle tjenester, striping, pornoproduksjon eller arbeid i en bar tilknyttet det kommersielle sexmarkedet, til arbeid med helse og rettigheter for sexarbeidere. For en organisasjon som Skeiv Ungdom vil kanskje betegnelsen «sex i bytte mot vederlag» være mer korrekt å bruke, da dette signaliserer en handling og ikke en avklart yrkesidentitet. For en rettighetsorganisasjon som PION vil «sexarbeid» blir mer korrekt, fordi PION nettopp representerer dem som har et avklart forhold til at de selger sex.

De to årene som PION har stått på stand under Skeive Dager i Oslo, har vi lurt på om ikke en del skeive med erfaringer fra sexsalg, kanskje unngår å snakke med en organisasjon som nettopp bruker ordet «prostituert» i navnet sitt. Fordi de kanskje ikke kjenner seg igjen i ideen om en prostituert. Spør vi om noen har erfaringer med sex i bytte mot vederlag vil vi kunne få flere ærlige svar, enn om vi spør: Har du vært sexarbeider? Kanskje noen skeive, med mer sporadiske erfaringer med å selge sex, ville følt

seg mer komfortable å snakke om dette med en organisasjon som Skeiv Ungdom? Dette understreker viktigheten av god kommunikasjon mellom prostitusjonstiltakene og homoorganisasjonene. Her er det kunnskap å hente hos hverandre.

HJELPEINDUSTRIEN

Laura María Agustín skriver at den første hjelpeindustrien oppsto med borgerskapets oppkomst på slutten

Et tradisjonelt maktperspektiv vil her stå i fare for å skjule enhver kritikk av heteronormativiteten i samfunnet – som gjør at noen ikke klarer å leve åpent som skeive.

av 1700-tallet. Troen på at mennesker med sosiale problemer hadde fått sin plass i samfunnet av Gud, måtte nå vike for troen på at sosiale problemer kunne gjøres noe med. Borgerskapet så det som sin plikt å sivilisere arbeiderklassen, slik aristokratiet tidligere hadde sett det som sin plikt å sivilisere borgerne. I samme periode så europeiske land det som sin plikt å kolonisere andre deler av verden ut fra det samme siviliseringsoppdraget.

Borgerskapet så på familien som samfunnets viktigste enhet, og på kvinner som voktere av familiens renhet og stabilitet. Alle som sto utenfor borgerskapets familie idealer, – arbeiderklassen og fattige,

I forhold til språk og forestillinger om kjønn og seksualitet, har spesielt Skeiv Ungdom løf et fanen høyt for å påpeke at tatt for gitte forestillinger ikke alltid stemmer, og pekt på skjulte maktgrep som ligger i språket vårt.

prostituerte, folk som gamblet og drakk mye på kroer, ble sett på som en trussel mot samfunnets stabilitet.

Det var på denne tiden og i denne ånden at hjelpeindustrien oppsto. Dette var en industri hvor borgerskapets kvinner fikk økonomisk makt, sammen med sosial status som det godes forkjempere. Filantropien eller menneskekjærligheten var her et middel for kontroll. Nå skulle sosiale avvikere avpolitiseres, klassifiseres, overvåkes og underlegges normer for adferd, slik at de kunne veiledes tilbake til samfunnets aksepterte former. Sex-selgere ble nå sett på som en trussel mot stabiliteten i samfunnet, som fristet og ledet respektable borgere på avveier.

ULIKE PERSPEKTIVER

Det finnes mange ulike måter å forstå prostitusjon på, og en av dem kan spores tilbake til borgerskapets sivilisasjonsprosjekt på 1800-tallet. Dagens radikalfeministiske tilnærming til å forstå fenomenet prostitusjon stammer fra karismatiske ledere som Andrea Dworkin og Cathrine MacKinnon. Disse gikk, med sitt ekstremt seksualfiendtlige syn, på 1970-tallet sammen med kristenkonserervative i kampen mot porno. Samtidig oppsto en splittelse mellom radikalfeministene og liberalfeministene. Sistnevnte kunne se porno som frigjørende fra seksualfiendtlige krefter og prostitusjon som et spørsmål om seksuell frigjøring. Konflikten ble kalt for den feministiske sexkrigen og varte fra slutten av 1970-tallet og gjennom 1980-tallet.

TIDSKLEMMER

Hvordan man forstår prostitusjon handler altså om ulike politiske og sosiale prosesser. Laura María Agustín spør om det å være sexarbeider kan være en seksuell identitet, så vel som en yrkesidentitet, hvis du forutsetter at identitet er flytende. I møte med prostitusjonsmotstandere som mener at sexarbeid er unormalt og ødelegger for «ordentlig sex», peker hun på queerteorien. Den sier at ingen seksualitet kan defineres som «normal» eller «naturlig». Begjær kan derfor ikke sies å være en nødvendig del av sexen, selv om den er viktig for noen. Dersom seksualiteten vår er grunnleggende for vår øvrige identitet, vil man i et samfunn som oppfordrer oss til å være «tro mot oss selv», få et større insentiv til å kjøpe sex for å frigjøre egen identitet? Det kan tenkes at idealer om at både den moderne mor og far skal kombinere familie med jobb, gjør at de ser mindre til hverandre. Dermed søker de kanskje til det kommersielle sexmarkedet for å få den seksualiteten som tidsklemma nekter dem.

Susanne Dodillet skriver mye om hvordan det i den tyske debatten om prostitusjon brukes de samme argumentene man i Sverige og Norge bruker for å rettferdiggjøre forbud mot sexkjøp, nettopp for å fremme en mer liberal politikk. Altså argumentasjon omkring likestilling og rett til selvbestemmelse.

Spørsmålet blir da hvordan homoorganisasjoner som LLH og Skeiv Ungdom bør forholde seg til sexarbeid. Er det hensiktsmessig for en organisasjon som Skeiv Ungdom, som ser på seksuell identitet som flytende,

ikke å se på sexarbeid ut fra en vinkel som handler om nettopp seksuell identitet, og seksuell utfoldelse? I forhold til språk og forestillinger om kjønn og seksualitet, har spesielt Skeiv Ungdom løftet fanen høyt for å påpeke at tatt for gitte forestillinger ikke alltid stemmer, og pekt på skjulte maktgrep som ligger i språket vårt. I stedet for å diskutere prostitusjon ut fra et radikalfeministisk perspektiv, kan det jo kanskje ligge nærmere Skeiv Ungdoms politiske prosjekt å se litt mer kritisk på nettopp de normative oppfatningene omkring sex og makt, og hva disse gjør med individene det gjelder, som ligger i den radikalfeministiske diskursen.

Referanser:

Agustín, Lauara María (2007): *Sex at the Margins*. London&New York: Zed Books

Bjørndalen Ulla (2010): *Et usynlig marked*. Pro Senterets rapport om menn som selger sex.

Hegna, Kristinn og Willy Pedersen (2002): *Sex for overlevelse eller skyggebilder av kjærlighet. Ungdom under 18 år som selger seksuelle tjenester*. Oslo: NOVA rapport 5/02

Dodillet, Susanne (2004): «Kultur och prostitution - om prostitutionsdebatten i Sverige och i Tyskland». I: Albertine, august 2004.

Renland, Astrid (2007): «Fra medsøstre til ofre, horer og streikebrytere». I: Liv Jessen (red.): *Det Ideelle offer*. Oslo: Kolofon.

Østergren, Petra (2008): *Porr, Horor och Feminister*. Dejavu Publiserings AB.

KVINNER SOM HATER MENN

Jeg vet ikke hvem jeg hater mest. Meg selv, eller mennene. Mennene jeg knuller for penger. Jenta, kvinnen, MEG, som utfører handlingen, akten, frivillig. Hater som man liker det. Stønner. Smiler, ler. Forfører. Behager. Spiller. Tomhet. Det blir for mye spill. Det blir for mye.

Jeg vet det nok. Aller mest hater jeg meg selv for at jeg tillater dem i det hele tatt å ofre kroppen MIN så mye som et blick, en tanke, et sekund.

Men det er så mye mer enn det. For man kan kjøpe meg for en halvtime, en time eller mer, om man vil. Det, handler bare om penger. Jeg selger kropp, tidsbestemt kropp.

Kropp, fitte, pupper, rumpe, for cash og kun cash.

De spør oftest ikke hva jeg heter. Sjelden hvordan jeg har det. Det de spør om er hvilke seksuelle tjenester jeg tilbyr.

Et sexobjekt, i aller høyeste grad. Jeg kunne like gjerne vært en smilende stønnende plante med pupper/rumpe/fitte.

Og selv om det er meg selv jeg misliker mest, mister jeg tiltro til menn, og undrer meg over disse vesenene slik kvinner har gjort i alle tider, og lure, om ikke en sexmaskin hadde vært bedre? Så kunne vi kvinner være i fred. Hva vil de egentlig? Og da stilles spørsmålet fort tilbake mot meg selv, hva vil jeg?

Hva vil jeg egentlig? I alle fall ikke å ha sex, ikke nå, ikke mer, det er nok nå.

Obsi, der ringer det på døra. Kunde nummer to for dagen står snart klar til å dra ned buksene.

Moral: Å klare å slutte å selge sex, er ingen spøk. Ei heller de psykiske konsekvensene.

Tøft liv i beskjedent format

Av Hilde Petrine Henriksen

Janni – slik ble mitt liv. *Tyskerunge –transseksuell-dronning på Strøket.* Fortalt til Ane Rostad Stokholm Oslo: Pegasus 2010

Boken *Janni – slik ble mitt liv* må virkelig sies å være en bok som rommer en historie med puls og pust. Janni Christine Wintherbauer ble født i 1944, og hun har delt historier fra livet sitt og fortalt disse til journalist Ane Rostad Stokholm. Boken om Jannis liv er beskjeden i sitt format. Med både forord og etterord er den på knappe 133 små sider, men historiene den rommer, er desto mer ubeskjedne. Boken bærer preg av at både Janni Wintherbauer og journalist Ane Rosta Stokholm har tillit til at leseren kan lese mellom linjene. Det er kanskje nettopp derfor denne lille boken virker så formidabel. Janni Wintherbauers levde liv som tyskerunge, transseksuell og dronning på Strøket kan leses som en bitteliten knyttneve, midt i fleisen, til den store, of sielle skrytehistorien om etterkrigstidens Norge.

Janni Wintherbauers historie kan leses som en historie om hat fra omgivelsene, eller i alle fall en historie som forteller om fordommer og utstøtelse. Hun forteller om barndommen med en mor som var budeie og fjørøker. Om å vokse opp på en gård der hun kjente sin plass og var tenkt å være usynlig. Om det å vite at man hadde en ukjent tysk of ser til far, men at det aldri ble snakket om. Hvordan det var å være tyskerunge på skolen, der loven som sikrer alle rett til utdanning ikke kunne hjelpe når lærere og elever mente at en tyskerunge ikke var verdig skolegang. Janni forteller om en fjern mor som alltid sørget over tapet av Jannis halvstorebror og om hvordan det er å vokse opp – fremmed i egen familie. Janni forteller om flukten til Oslo. Og etter hvert hvordan det er å oppdage at man er født inn i feil kropp. Men at

hun skjønte det først i 13-årsalderen, i møte med en av de få vennene hun fikk. En venn som allerede da livnærte seg med å selge seksuelle tjenester, til menn som trodde han var jente. Janni forteller om inngangen til et liv som tenåringsprostituert, og i den forbindelse forteller hun en historie om forsømmelse fra sosialtjeneste og om overgrep fra politiet. Men det er også i denne tiden hun for første gang opplever vennskap og tilhørighet.

IDENTIFIKASJON

Janni legger ikke skjul på at det var et tøft ungdomsliv å være tenåringsprostituert, så hun forsøker å streite seg opp og være en mann. Hun reiser til sjøs som så mange andre unge menn fra lavere sosiale lag, og hun havnet med menn i homofile forbindelser. Hun forteller om erkjennelsen som ung voksen av at det var blant homofile og prostituerte hun kjente tilhørighet. Hun forlot livet som sjømann til fordel for å selge sex: «Homser og horer var de eneste jeg kunne identifisere meg med. Jeg hadde eksperimentert med så mye forskjellig de siste årene, prøvd å være straight og oppføre meg ordentlig som en mann, men det nyttet ikke. Jeg var den jeg var og jeg kunne ikke overse det», skriver hun. Janni forteller også om jaktet på kjærligheten, som er dramatisk, men felles for de fleste. Om det store ønsket om å føle seg trygg – og at hun som så mange andre brente seg på det, og at han var utro. At hun hadde satt seg selv og sin hormonbehandling til side for å være sammen med en mann hun trodde var den store kjærligheten. Og at det endte med at hun forsørget en mann og måtte jobbe for to. Etter dette handlet det om å se

sannheten i øynene og kaste ham ut av livet sitt, og endelig prioritere seg selv og starte for alvor med kjønns-korrigeringsprosessen.

BYGDEDYRET

Janni forteller om møtet hun og hennes venner fikk med byggedyret. Hun hadde forsøkt å få til å bo i landlig idyll, men hun ble for synlig på bygda – og det ble etter hvert veldig farlig. Det kulminerte med at det stod en mobb med ungdommer utenfor huset hennes og truet med å brenne henne inne. Som hun skulle ha vært vår tids heks. Hun og hennes venn måtte søke ned i kjelleren for å gjemme seg, og man får assosiasjoner til forfulgte folkegrupper opp gjennom tidene. Da hun ringte for å få hjelp av politiet, sa de: «Vi gidder vel egentlig ikke å blande oss opp i de homofeide deres.»

Jannis historier handler også om hvordan homofile menn ble møtt av øvrigheten. Fram til 1972 var det etter lovens bokstav ulovlig å være homofil mann. En hendelse hun skildrer som skjedde år etter at loven ble opphevet, er et talende eksempel på at selv om en sovende lov blir erklært død og maktesløs, betyr det ikke at det moralske fundamentet den hviler på er dødt eller maktesløst. Heller ikke hos politiet – de som er satt til å sørge for lov og orden.

Janni forteller om smerten transformasjonen til kvinnekropp kostet henne, men mest av alt smerten over og ikke å bli trodd av helse- og sosialapparat og at hennes posisjon som prostituert ble brukt mot henne. Men samtidig var dette tiden da hun møtte en kjærlig mann som hun giftet seg med. De to var i lag i to tiår.

Gjennom ektemannen fikk Janni en kjærlig svigerfamilie som møtte henne som kvinne. Men etter hvert ble det utålelig for mannen at hun fortalte åpent at hun var prostituert, og heller ikke svigerfamilien orket å forholde seg til dette. Dermed mistet Janni det hun alltid hadde ønsket seg og som hun hadde bygget opp – en familie. Fordi hun nektet å skamme seg for at hun var og er en prostituert.

Janni nekter fortsatt å skamme seg, og hun er i dag mest kjent for sitt årelange politiske engasjement for prostituerte rettigheter. Hun er nå leder for PION – prostituerter interesseorganisasjon. Her slutter Janni Wintherbauers fortellinger om møtet med det øvrige samfunnet som synlig prostituert, å være kun hennes. Den blir en historie som reflekterer og gjenspeiler en annen historie, historien om oss – de andre.

moralsk hat, fordi hun solgte seksuelle tjenester og var prostituert? Var det dét? Kunne det være at mannen hatet henne fordi hun en gang i en ubarmhjertig fortid hadde kommet til verden i en liten guttekropp? Eller hatet han henne på grunn av alle disse tre tingene, som kvinne, prostituert og transseksuell? Uansett hva det var som motiverte hatet, så skulle det paradoksalt nok vise seg at mannen som forsøkte å drepe henne med machete og kniv, var en lovens mann. Han var jurist.

LØSGJENGERE

En av de mest ærekrenkende handlinger som en kvinne kan bli utsatt for, er skamklipping. Det var derfor det ble en populær avstraffelse overfor «tyskertøsene». Håret er kvinnens pryd, blir det sagt. Det kan derfor leses en voldsom symbolikk i at Janni Wintherbauer faktisk har opplevd å bli skamklippet av en rasende politimann i 1960-tallets Norge. Hun ble skamklippet fordi hun var en prostituert mann i kvinneklær. Og det er spesielt noen perioder på 1960-tallet som Janni beskriver som spesielt tunge, i og med at politiet den gangen behandlet prostituerte med hard hånd, hjemlet i løsgjenger-loven. Janni var kun 14 år første gang hun ble arrestert

for brudd på løsgjenger-loven. Denne Norges tydeligste klasselov vedtatt i 1900 og iverksatt fra 1907 skulle kontrollere omstreifere, løsarbeidere, dagdriverne og drikkfeldige. De prostituerte var ikke i lovens opprinnelse tenkt å skulle bli plaget og arrestert gjennom løsgjengerloven, og løsgjengerlovens far Bernhard Getz, var av den oppfatning at prostitusjon hovedsakelig var et fattigdomsproblem og ikke et kriminalproblem. Han var tydelig på at det kvinnene trengte var hjelp og ikke straff. Getz kjempet også ut fra et prinsipielt juridisk ståsted mot ideen om at det kun var kvinnene som solgte seksuelle tjenester som skulle bære straffeansvaret, noe han mente stred med prinsippet likhet for loven. Getz mente at om prostitusjon skulle være straffbart, så var det i så fall noe begge parter skulle straffes for. Nå kan man si at

Getz også tenkte å lovregulere og bekjempe salg av seksuelle tjenester gjennom en lov mot venerisk smitte og offentlig usedelighet som var tenkt å skulle utvikles og settes i kraft samtidig som løsgjengerloven. Nå ble aldri dette en lov, og det er en annen historie, men poenget er at løsgjengerloven ble brukt for å kontrollere og ramme gateprostituerte. Til syvende og sist overlevde den gamle straffelovens paragrafer med forbud mot å livnære seg på utukt. Og siden kvinner som drev lediggang ble antatt å tjene til livets opphold gjennom prostitusjon, så kunne man på den måten kontrollere prostituerte etter løsgjengerparagrafene. Janni forteller at politiet var veldig uforstående mot henne og kalte henne «guttehore» og «soperhore». Hver gang hun ble tatt, måtte hun sitte i arresten noen dager før hun ble kastet ut på gata igjen. Selv om Janni da var veldig ung, var det ingen offentlige hjelpeinstanser som reagerte, heller ikke etter et sensasjonspreget stort forsideoppslag i Dagbladet i 1965, om den vakre damen som viste seg å være mann. Janni beskriver først og fremst hvordan politiet forsøkte å jage henne og de andre kvinnene. Hvordan de hele tiden ropte til henne at hun skulle få seg en jobb. Men Janni hadde ikke papirer og ingen ID, på rømmen som hun var. Hun hadde vanskeligheter med å få jobb og leie bolig uten disse papirene. Denne tiden beskriver Janni som et liv i den

ytterste fattigdom. Og at det var i Oslo hun virkelig erfarte hva sult var.

AKTIVIST

Janni brukte alle sine krefter for å motarbeide sexkjøpsloven som ble vedtatt i 2008. Hennes og de andre gateprostituertes erfaringer med løsgjengerloven forklarer hvorfor hun er så bekymret for sexkjøpsloven i dag. For det er jo en lov som ikke skal ramme de som selger seksuelle tjenester. Vel, Janni er et levende vitnesbyrd om hvordan ordensmakten i hine hårde dager tillot seg å være overfor prostituerte, hjemlet i en lov som heller ikke i seg selv var tenkt å ramme prostituerte – nemlig løsgjengerloven.

Janni Wintherbauers lille bok rommer mange parallelle historier. Det er en historie om det som er skammelig i vår historie. Og det skammelige, det er noe som forsøkes

skjult. Det skulle ta lang tid før det offisielle Norge tok både «tyskertøsenes» og «tyskerungenes» historier på alvor. Likevel, oppreisningen som Janni Wintherbauer skulle få fra storsamfunnet, ble ikke det hun håpet. Høsten 2008 fikk hun svar på sitt billighetserstatningskrav: «Min tapte barndom, som følge av at jeg var tyskerbarn, ble verdsatt til hele 20 000. Alle mine andre krav i form av omsorgssvikt fra barnevernet, tapt skolegang, mishandling av politiet og avvisning fra sosial- og helseinstanser, fikk jeg ikke medhold i. Jeg ble ikke trodd. Og det føles som nok et slag i trynet.»

Og hva fikk Janni i voldsoffererstatning etter drapsforsøket? 24 000 kroner. Det ble ikke tatt hensyn til at hun ikke klarte å tjene inn penger som før. For som hun selv sier det: «Nei, som hore har man så å si ingen rettigheter.» Et håp om oppreisning som blir et slag i trynet, kan være det

som knekker et menneske til taushet. Likevel sier Janni: «... skam er noe jeg ikke kan tillate meg å føle. Jeg føler at jeg har blitt behandlet uverdigg av samfunnet, men tross dette har jeg holdt hodet over vannet».

Helt mot slutten av boka beskriver Janni sin beste egenskap: «Om jeg kan si det selv, så tror jeg at en av mine beste egenskaper er all den kjærligheten jeg har å gi. Den prøver jeg å gi til jentene.» Janni forteller om den dagen hun dro fra hjemmet sitt, en vårdag i 1957, som 13-årig gutt: «Da jeg kom hjem fra skolen, slo det meg at det var denne dagen det måtte skje. Jeg pakket ingen verdens ting. Alt jeg hadde var det jeg stod og gikk i. Ingen la merke til at jeg gikk.» Det var kanskje slik at ingen merket at Janni Wintherbauer rømte den dagen som ung gutt, men jeg garanterer at når man leser livshistorien hennes, er det en historie som ikke går ubemerket hen.

«Om jeg kan si det selv, så tror jeg at en av mine beste egenskaper er all den kjærligheten jeg har å gi. Den prøver jeg å gi til jentene.»

Det er to historier som denne leseren finner spesielt paradoksale og symbolske, det er den gangen hun er nær ved å bli drept, og det er historien om da hun ble skamklippet. Jannis liv var nær ved å ende i 2004. Hun ble slått ned og knivstukket gjentatte ganger av en mann. Mannen, som hadde vært kunde hos henne tidligere, hadde tatt med seg en machete og en kniv. Han slo henne ned bakfra, og da hun fortumlet spurte hva i helvete han drev med, svarte han bare: «Jeg har kommet for å drepe deg.» Det var ingenting i deres tidligere relasjon som prostituert og kunde, som skulle tilsa at han hatet henne. Og det kom som et sjokk på Janni. Hun hadde ikke tidligere blitt utsatt for vold fra kunder. Misogyni blir det kalt. Var det kvinnehatet som Janni ble utsatt for og som motiverte mannens handlinger? Eller var det mon tro et

“MWILI WANGU, CHAGUO LANGU”

– Min kropp, mitt valg

Tekst og foto: Annika W. Rodriguez

17. desember er den internasjonale dagen for å gjøre slutt på vold mot sexarbeidere; International Day to End Violence Against Sex Workers. I 2010 ble 17. desember for første gang markert i Nairobi, Kenyas hovedstad, under overskriften **MIN KROPP, MITT VALG.**

Dagen ble stiftet av Sex Workers Outreach Project USA i samarbeid med Annie Sprinkle i 2003 til minne om ofrene for den såkalte «Green River Killer», Gary Leon Ridgway som tilsto å ha drept 90 kvinner. I rettssaken mot ham samme år kom det fram at han hadde myrdet prostituerte systematisk i 20 år. I rettssalen uttalte han blant annet:

I picked prostitutes as my victims because I hate most prostitutes and I did not want to pay them for sex, I picked prostitutes as victims because they were easy to pick up without being noticed. I knew they would not be reported missing right away and might never be reported missing. I picked prostitutes because I thought I could kill as many of them as I wanted without getting caught.

Siden 2003 har dagen blitt markert mange steder i verden, både for å minnes voldsofrene, for å kreve en slutt på vold og trakassering av sexarbeidere og for å kjempe mot kriminaliserende lovverk som legitimerer overgrep. Det har blitt en viktig dag i kampen for

sexarbeideres rettigheter, og en dag da sexarbeidere finner styrke i å komme sammen i sin organisering mot alle former for undertrykking.

De siste årene har en rekke organisasjoner som jobber med seksuelle rettigheter blomstret opp i Kenya: Fra hivorganisasjoner som jobber med menn som har sex med menn, til rettighetsorganisasjoner for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner og organisasjoner for menn og kvinner som jobber med salg av sex. I november 2010 ble det holdt en samling for sexarbeider-aktivister fra Kenya, Uganda og Tanzania i Nairobi. På møtet deltok også kenyanske hiv- og menneskerettighetsorganisasjoner, og sammen med sexarbeiderne bestemte de og for første gang å markere The International Day to End Violence Against Sex Workers i Nairobi. Med bare noen få uker til planlegging gjorde en håndfull sentrale aktivister en formidabel innsats for å sette sammen et imponerende program. Bar Hostess Empowerment and Support Program (BHESP) og Kenya Sex Workers Alliance (KESWA) var hovedansvarlige, men med seg hadde de en rekke feminist-,

hiv-, menneske-rettigheits- og homo-organisasjoner.

En av initiativtakerne, Zawadi Nyong'o, oppsummerer hva de oppnådde:

Vi fikk masse oppmerksomhet i media, noe som er med på å påvirke folks holdninger og gi rom for dialog. Vi klarte å engasjere nye grupper i kampen for sexarbeideres rettigheter. Sexarbeidere fra mange kanter av landet ble mobilisert, og dette gir nye muligheter for å bygge en sterk bevegelse for sexarbeideres rettigheter. Sist men ikke minst er dette den største samlingen av sexarbeidere som noen gang har funnet sted i Afrika: Over 1200 sexarbeidere deltok på markeringen i Nairobi!

En av deltakerne fra byen Narok skriver:

I am Marilyn Totona coordinating sex work program in Narok Town whereby we have almost 1800 women peddling flesh. It is a very wonderful day to us because people have been stigmatizing us a lot as if we are the most sinful women in the world.

Demonstrasjonen startet fra Koinange Street, midt i Nairobis forretningsstrøk. Gata er kjent for livlig aktivitet nattetid.

Selvhjelpsorganisasjonen Knight Nurses har mobilisert for å delta.

Hovedparolen: Min kropp, mitt valg

Deltagere av alle slag: menn og kvinner, hetero og homo, enslige og par, foreldre med barn.

Ishtar er en av organisasjonene som er med i Gay And Lesbian Coalition of Kenya (GALCK). De organiserer menn som har sex med menn, deriblant sexarbeidere, rundt helsespørsmål. GALCK har i flere år fått støtte fra Norad gjennom et partnerprosjekt med LLH.

Skatt på inntekt fra prostitusjon

GJØR DIN **PLIKT**, KREV DIN **RETT**?

JURISTEN

PION blir ofte kontaktet av personer som selger sex og som synes det er vanskelig å innrette seg etter skatteloven når det gjelder inntekt fra prostitusjon. Er inntekt fra prostitusjon skattepliktig? Kan man som sexarbeider oppgi inntekt fra prostitusjon til skattemyndighetene? Hvordan skattlegges i så fall denne inntekten? Kan det gjøres fradrag for utgifter, og hvilke? Flere med oss har også stilt spørsmålet om innføringen av sexkjøpsloven har betydning for en eventuell skatteplikt.

På denne bakgrunn har vi henvendt oss til skatteetaten, som fra et rent skatterettslig ståsted svarer at inntekt fra prostitusjon i utgangspunktet er skattepliktig, og at det gis fradrag for utgifter. Under gjengis deler av svaret vi har mottatt. Vi vil følge opp problemstillingen videre, blant annet spørsmålene knyttet til fradrag for utgifter og rettigheter etter folketrygdloven.

FRA SKATTEETATENS SVAR:

I utgangspunktet er inntekt fra prostitusjon skattepliktig. Inntekten beskattes som «fordel vunnet ved virksomhet» eller skattelovens § 51, jfr. også § 5-30, og vil inngå i beregningen av personinntekt (grunn-

laget for beregning av trygdeavgift til folketrygden og evt. toppskatt). Det forutsettes da at virksomheten har et visst omfang og er av en viss varighet.

Ved beregningen av inntekten gis det fradrag for kostnader som er pådratt for å erverve inntekten etter ordinære regler, jfr. skatteloven kapittel 6. Det betyr at det gis fradrag for utgifter som annonsering, kondomer og lignende. Det vil også kunne kreves fradrag for leie av hotellrom og annet husrom, i begrenset grad også i tilfeller hvor virksomheten utøves i rom i eget hjem som utelukkende benyttes til virksomheten og som er lite egnet til vanlig privat bruk. Kostnadene må kunne sannsynliggjøres, og man vil også omfattes av bestemmelsene i bokføringsloven.

Vi kan ikke se at det foreligger plikt til registrering av foretak i enhets- eller foretaksregisteret. Vi forutsetter da at virksomheten drives som enkeltpersonforetak og ikke i selskapsform. Det vil etter vår vurdering foreligge rett til registrering i enhetsregisteret dersom dette skulle være ønskelig.

Ved beregningen av inntekten gis det fradrag for kostnader som er pådratt for å erverve inntekten etter ordinære regler, jfr. skatteloven kapittel 6. Det betyr at det gis fradrag for utgif er som annonsering, kondomer og lignende.

Slik registrering fører bl.a. til at man får tildelt organisasjonsnummer.

Mht oppgaveplikt, herunder plikt til å levere selvangivelse, næringsoppgave m.v., vil man være omfattet av de vanlige regler som gjelder for utøvere av virksomhet. Det betyr at man skal levere selvangivelse for næringsdrivende, og som vedlegg til denne skal det også leveres næringsoppgave på eget skjema.

Skatt Øst har ingen praksis for aktivt å avdekke og skattlegge inntekter vunnet ved prostitusjon som sådan. Man vil imidlertid, når en inntekt er kjent for skatteetaten, ikke lovstridig unnta denne for beskatning på bakgrunn av kilden.

DET DANSKE SEKKJØPS –LAGET

Før hørte vi hele tiden, at alle sexarbejdere er nogle stakkels ofre. Ef er at SiO har markeret sig i debatten hedder det, at et lille mindretal har det f nt med sexarbejde, men at 90-95% er nogle stakkels ofre. Det er da et skridt i den rigtige retning og nedenfor nævner jeg nogle f ere.

Susanne Møller, SiO – Sexarbejderes interesseorganisation i Danmark

DANMARK VIL IKKE FORBYDE SEKKØB

Der skal være valg til parlamentet i Danmark i 2011. Alt tyder på, at den borgerlige regering vil træde tilbage og overlade regeringsmagten til en mindretalsregering bestående af Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti. Disse to partier går til valg på, at de vil kriminalisere sexkunderne. Men S og SF vil sandsynligvis ikke kunne finde flertal for et forbud.

Den kommende regerings støttepartier er begge splittet i spørgsmålet og i februar 2011 meddelte De Radikale (et borgerligt midterparti med en stærk social profil), at de ikke vil støtte et forbud. Denne udmelding var en foreløbig kulmination på en lang og ophedet debat for og imod sexkøb i Danmark. Debatten har stået på i 10 år, og har fyldt rigtig meget i

medierne. I årene efter 2000 blæste der puritanske vinde over Danmark og forargelsen over sådan noget som prostitution og porno i det offentlige rum havde medvind. Et forbud mod sexkøb havde i 2002 kun tilslutning fra 11% af befolkningen, men i 2008 var tilslutningen vokset til 33%.

Tilhængerne af et forbud samlede sig i «8.marts-initiativet», som består af ca. 30 kristne og feministiske organisationer. Modstandere af et forbud samlede sig i 2007 i Seksualpolitisk Forum. Og SiO blev dannet i 2008.

De to sidstnævnte organisationer satte alle sejl til i 2008 og 2009 og fik vendt stemningen. Men i 2009 vedtog Socialdemokratiet, efter lang tids debat og med et snævert flertal, at gå ind for en kriminalisering af sexkunderne.

Det var som om Socialdemokratiets beslutning var målet for tilhængerne. Efter at dette mål var nået, gik luften ud af tilhængerens ballon, og de blev mindre aktive i debatten. De troede åbenbart, at sagen var afgjort til deres fordel. Derfor er det - set i bakspejlet - ikke lykkedes for tilhængerne af et forbud at slå igennem i den offentlige debat. Det er ikke lykkedes dem at overbevise befolkningen om, at sexarbejde er til skade for udøverne og slet ikke at sexarbejde skulle være en trussel mod ligestilling mellem kønnene. Det er blevet mere og mere klart, at tilhængerne af et forbud styres af følelser frem for viden - og de argumenterer for, at det er legitimt at lovgive på baggrund af følelser og moral.

Men befolkningen i Danmark vender

sig i stigende omfang mod moralsk lovgivning, som på dansk kaldes signallovgivning. Der har været en hidsig debat i Danmark om f.eks. forbud mod rygning og skat på usunde varer, og den udbredte holdning er, at politikerne skal koncentrere sig om at lovgive og styre landet og ikke forsøge at gøre deres egne værdinormer til de eneste tilladte værdinormer.

DEBATTEN OM SEXARBEJDE I DANMARK

For nogle år siden var der tendens til at debatten blev set som et højre-venstre-spørgsmål. Borgerlige var imod et forbud og venstreorienterede var for et forbud. Men dette var en falsk opdeling og mange på den danske venstrefløj er modstandere af det indgreb i den personlige frihed, som et forbud mod sexkøb vil være.

I dag er debatten mere et køns-politisk spørgsmål end et spørgsmål om højre-venstre. Tilhængerne af et forbud har haft held til at skabe det billede - eller bekræfte fordomme om

- at det er skadeligt at sælge sex. De har for eksempel ihærdigt fremført påstanden om, at sexarbejdere har risiko for at få PTSD - «granatchok». Påstanden stammer fra en af Melissa Farleys undersøgelse som er af hjemløse kvinder i gadeprostitution og kan ikke generaliseres til alle sexarbejdere. Ikke desto mindre fikk undersøgelsen effekt, og den opfattelse, at det er skadeligt at sælge sex, var det helt afgørende argument, som fik Socialdemokratiet til at gå ind for et forbud mod sexkøb.

Men i 2010 - kun et halvt år efter Socialdemokratiets beslutning - udgav Servicestyrelsen (som prostitution hører under i den danske

centraladministration) et omfattende litteraturstudie. Deri konkludere de, at det ikke har været muligt at finde dokumentation for, at sexarbejde i sig selv er skadeligt. Rapporten har lagt en dæmper på påstandene i den offentlige debat om, hvor farligt det er at sælge sex. Men desværre kom denne erkendelse en postgang for

Tilhængerne af et forbud har haf held til at skabe det billede - eller bekræf e fordomme om - at det er skadeligt at sælge sex. De har for eksempel ihærdigt fremført påstanden om, at sexarbejdere har risiko for at få PTSD - “granatchok”.

sent i forhold til Socialdemokratiets beslutning.

Efter Servicestyrelsens rapport har tilhængerne af et forbud udskiftet påstanden om, at det er farligt at sælge sex med en påstand om senskader. Senskader er psykiske mén hos tidligere sexarbejdere. Påstanden om senskader er ikke ny, men den har fået nyt liv. Det skyldes, at Servicestyrelsens litteraturstudie slet ikke omhandler senskader - af den grund, at der stort set ikke er videnskabelig litteratur om senskader. Så lige præcis på dette punkt er der frit slag for at påstå, at det er farligt at sælge sex - uden at blive modsagt af videnskab-

gøre problemet større, end det måske i virkeligheden er.

Dette er et problem, som formentlig vil komme til at fylde meget i debatten fremover. Derimod fylder Sverige stadig mindre i den danske debat. Tilliden til "den svenske løsning" er markant svækket i den offentlige mening. For nogle år tilbage henviste tilhængerne af et forbud ofte til, at sexkøbsloven i Sverige var en stor succes. Men det er lykkedes modstanderne af et forbud at neutralisere dette "argument". Hver gang en debattør henviser til Sverige, er der en anden der påpeger, at det ikke gavner nogen, hvis branchen går under jorden.

Der har været spæde forsøg på at inddrage erfaringer fra andre lande end Sverige i den danske debat. Men det er aldrig blevet gjort med tilstrækkelig autoritet. Seksualpolitisk Forum fremførte på et tidspunkt erfaringer fra New Zealand, men det blev ikke gjort med tilstrækkelig udholdenhed til for alvor at slå igennem og påvirke befolkningen. Holland nævnes ofte i den danske

debat, men erfaringerne fra Holland er for modstridende til, at de kan bruges af den ene eller den anden side i debatten.

Problemet er, at der ikke findes en dansk ekspert som med autoritet kan blande sig i debatten og med troværdighed fastslå, at sådan og sådan forholder det sig. Danmark mangler eksperter af typen Laura Agustin eller May-Len Skilbrei, og som tør blande sig i debatten. Den danske debat er blevet kaldt videns-tom og der findes meget få danske undersøgelser, som man kan henvise til. Dermed er den offentlige debat

«de glade amatørers paradis».

Mange tilhængere af et forbud mener, at prostitution er en trussel mod ligestilling mellem kønnene. Det forbliver en tom påstand, som der aldrig er blevet ordentligt argumenteret for og måske derfor er debatten om påstanden også udeblevet. En medvirkende årsag hertil er utvivlsomt, at et stort antal sexarbejdere har blandet sig i debatten med stor dygtighed og autoritet de sidste par år. De optræder i stigende antal som selvstændige, af larede og veltalende, hvilket på en måde dementerer påstanden - eller i hvert fald gør den sværere at forsvare.

SiOs HOVEDKRAV

Debatten om sexarbejde i Danmark har ændret sig efter, at vi sexarbejdere selv er begyndt at sætte dagsordenen. Efter at SiO blev dannet i 2008 har vi været meget synlige i debatten. Vi har naturligvis deltaget i debatten om kriminalisering af vores kunder, men vi har også formået at bringe fokus på vores manglende rettigheder og lovens uretfærdige regler om rufferi.

Da Danmark i 1999 gennemførte den nugældende lovgivning med af riminisering af sexarbejde, blev prostitution defineret som et socialt problem. SiO har slået på tromme for, at salg af sex er en serviceydelse og et arbejde og vi kræver samme rettigheder som alle andre på det danske arbejdsmarked. Så længe sexarbejde defineres som et socialt problem får vi lov til at yde skat uden at kunne nyde de rettigheder, som er en selvfølge for andre arbejdere - f.eks. økonomisk hjælp under ledighed og sygdom.

Selv om SiO kun har eksisteret i 3 år og selv om vi har meget begrænsede ressourcer, har vi oplevet en fantastisk gennemslagskraft med dette krav. Det er stadig den almindelige opfattelse, at prostitution er et socialt problem. Men alle danskere har hørt om SiO og ved, at dette er vores hovedkrav. Godt begyndt er halvt fuldendt, som man siger.

Ifølge rufferi-bestemmelser i den gældende lovgivning er det forbudt at drive bordel, forbudt at leje lokaler ud til sexarbejde og forbudt at tjene penge på en anden persons

Danmark mangler eksperter af typen Laura Agustin eller May-Len Skilbrei, og som tør blande sig i debatten. Den danske debat er blevet kaldt videns-tom og der findes meget få danske undersøgelser, som man kan henvise til.

elige fakta. Påstanden fremføres især af en håndfuld tidligere sexarbejdere som er meget aktive i debatten og som hævder, at de selv har taget skade.

Vore modstandere påstår, at tidligere sexarbejdere står i kø for at få behandling. Andre påstår, at der ikke er søgning til de tilbud som findes og at statens penge går til spilde fordi private organisationer får millioner af kroner fra staten ved at påstå, at deres behandling er et tilbud specielt til tidligere sexarbejdere. Hvis det er rigtigt, er der en sammenblanding af interesser. Private hjælpeorganisationer har en økonomisk interesse i at

sexarbejde. Disse bestemmelser har vi krævet ændret, for de betyder, at vi ikke må arbejde sammen i fælles lokaler og hvis vi ansætter f.eks. en chauffør eller en telefondame, gør vi pågældende kriminel. I 2010 var Danmark vidne til en retssag, hvor en kvinde blev dømt for at have drevet en række bordeller og tjent penge på det. Sagen havde hele Danmarks bevågenhed fordi den pågældende kvinde - Anni Fønsby - er en kjendis fra glamour-TV og sladderblade.

Til forskel fra Norge foregår det meste - ca. 80% - sexarbejde i Danmark fra bordeller. Retssagen er derfor vigtig og udfaldet er uretfærdigt fordi kliniklauget - organisation for de største bordeller - har holdt

møder med SKAT og andre myndigheder for at få anvisninger på, hvordan man lovligt kan drive et bordel i Danmark. Disse anvisninger blev fulgt, og alligevel blev Fønsby dømt. Sagen er blevet anket til en højere retsinstans.

Om det er den spektakulære retssag eller om det er SiOs agitation der er årsagen, så breder der sig en forståelse for, at rufferi-bestemmelserne må ændres, også blandt politikere. Det er kun et spørgsmål om tid før der vil blive fremsat forslag i parlamentet om at ændre bestemmelserne.

Og når det sker, så vil der være en erkendelse

af, at bordeller er arbejdspladser og at sexarbejdere har brug for at ansætte personale. Dermed fjerner vi os samtidig fra opfattelsen af prostitution som et socialt problem og tager et syvmile-skridt hen imod en anerkendelse af, at sexsalg er et arbejde.

Dermed fjerner vi os samtidig fra opfattelsen af prostitution som et socialt problem og tager et syvmile-skridt hen imod en anerkendelse af, at sexsalg er et arbejde.

MISTENKELIG KVINNER OG RETTSLØSE TILSTANDER

Av Astrid Renland

Samarbeidet mellom politiet og hotellnæringen samt hotellenes svartelisting er ifølge Datatilsynet i strid med flere grunnkrav i personopplysningsloven.

Det sies at veien til helvete er brolagt med gode intensjoner. For kvinner som jobber i prostitusjon er det ikke de gode intensjonene som preger veidekket, men manifestert moralisme og rettsløshet. I fjor sommer tok Kirkens Bymisjon prostitusjonstiltak i Stavanger og Albertine kontakt med Datatilsynet for å melde om mulig ulovlig samarbeid mellom hotellene og politiet for identifikering av kvinner i prostitusjon. Ifølge Albertine ser det ut til at hotellene fører navnelister på kvinner som enhver ansatt i resepsjonen har tilgang til. Hoteller tar kopi av passet eller annen ID til kvinner og utveksler informasjon med politiet for å sjekke om navnet er registrert (NRK Rogaland.no 27.august 2010).

FRITT VILT?

Albertine er ikke det eneste tiltaket som sitter på denne typen informasjon. PION har fått flere henvendelser fra kvinner som mener at hoteller driver registrering av navn, og at det foregår et utstrakt samarbeid mellom hotell og politi så vel som utveksling av informasjon mellom hotellene. Det samme gjør andre prostitusjonstiltak.

Kvinner formidler at de nektes adgang til et allerede booket rom uten at de får tilbake penger, at ansatte i resepsjonen ikke utøver noen form for diskresjon, men at de blir skreket til eller kofferten ransaket på leting etter kondomer og bevis (i resepsjonen), og ellers behandlet på en, for å si det mildt, særdeles krenkende og uverd

måte. Andre har opplevd at de plutselig befinner seg på et sted uten tak over hodet fordi den ene hotellet som har hatt mistanke om prostitusjon har informert andre hoteller i det samme området. Og atter andre opplever utpressing i form av krav om gratis seksuelle ytelser for at ansatte på hoteller ikke skal melde fra om antatt prostitusjon til ledelsen. Hotellene svartelister sexarbeiderne og ikke kunder i saker der prostitusjon avdekkes, selv om sistnevnte faktisk er den som begår et lovbrudd.

Vi får også beskjed fra kvinner som har opplevd å bli stoppet av politiet på flyplasser, strippet, kastet på glattcelle og nektet muligheten å ta en telefon til noen i Norge for å få hjelp. Selv om reisedokumenter, penger og returbillett er i orden. En kvinne fikk oppgitt fravær av allerede bookede hotell som grunnlag for at hun ble nektet innreise. Andre er mer ærlige og

viser til at de ønsker å beskytte norske menn mot å begå lovbrudd ved å holde fristelsene unna landet. At utkastelsen skjer på vekslende grunnlag blir også formidlet av kvinner som oppgir at de har blitt satt på glattcelle over natten, eskortert av politiet til flyplassen og kastet ut av landet uten at det foreligger brudd på utlendingsloven eller andre forhold som tilsier denne behandlingen. Ofte med politifølge og krav om å dekke hele reisekalaset selv

til andre land i Schengen, der landets politimyndighet ikke vet helt hvordan de skal håndtere disse overleveringene av lovlydige borgerne.

Kvinner som jobber i gateprostitusjon blir jaget av politiet og erfarer at deres privatliv interverneres og all kontakt med menn anses som et forsøk på å kjøpe sex uansett om det er kjærester eller venner. Selv om det i alle fall står i lovforarbeidet at forsøk på krever at det faktisk har inngått en avtale. Men det er lett match for politiet, siden det er de absolutt færreste sexkjøpere som ønsker å gå rettens vei. I stedet godtar de boten uten forbehold, selv om det ikke var et forsøk på sexkjøp, eller man ikke var kommet så langt at avtalen var inngått.

Minste motstands vei brukes også i Aksjon Husløs, der mulig prostitusjon avdekkes gjennom undercover politiarbeid. Politiet agerer kunder som ringer på annonser, for så å true huseier/utleier med hallikparagrafen om ikke denne kvitter seg med problemet. Ifølge politiet kan huseier/utleier overse husleieloven i slike tilfeller, og resultatet

er at leietager prompte kastes på gata og må se langt etter både rettsbeskyttelse og depositum. At politiets metoder kan være en håndstrekning til eventuelle hallikere og menneskehandlere, drøftes ikke.

De færreste synes å bry seg om at politiets raid and rescue som til tider gjennomføres med riksdekkende medier på slep, ofte skjer uten tilstrekkelig anonymisering av sexarbeiderne, enten det er på gaten eller det skjer på innendørsmarkedet.

GAMLE REAKSJONSMØNSTRE

Det kommer ikke som en bombe at håndhevelsen av sexkjøpsloven først og fremst rammer kvinner som selger sex. Gamle reaksjonsmønstre og etablert fordømmelse kan være vanskelig å endre. PIONs leder, Janni Wintherbauer, har fortalt om hvordan politiet klippet av henne håret og hvordan løsgjengerloven åpnet for korrumpert politi som på en sofistikert måte stjal pengene fra kvinnene. Et tiår senere herjet kvinneaktivister utkledd som « horer »

på Strøket for å slå ned på kunder. På 1990-tallet sørget politiet for at kvinner som jobbet på massasjestituttt måtte gå kanossagang mellom tabloidpressens blitzlamper mens kundene ble loset ut bakveien. Det samme tiåret steinet kvinneaktivister – de såkalte bordellknuserne, massasjestitutttene. I nord ble «russehorene» beskyldt for å ødelegge familieidyllen. På tampen av 2000-tallet hevdet profilerte Ap-politikere behovet for å kriminalisere sexkjøp for å unngå at landet ble oversprøytet av utenlandske prostituerte. Anstendigheten skulle gjenreises og de uverdige skulle uttransporteres. Mens rødrussen i Bergen har hatt trakassering av kvinner i gateprostitusjon som fast russemoroinnslag.

EKSTERN KONTROLL

Å tro at vilkårene for sexarbeiderne skulle bli annerledes fordi bestemmelsene i loven nå retter seg mot kjøperen, er ikke bare utopisk, men avslører også ekstremt dårlig realitetsorientering: Det er selgersiden som er den synlige part i relasjonen, som annonserer og tilbyr seksuelle tjenester. Som politiet har pekt på, må lovforbudet nødvendigvis føre til belastning for selgersiden. Men det betyr ikke at kvinnene kan håndteres som fritt vilt av politi, media, privat næringsliv eller omgivelsene. Samarbeidet mellom politi og hotellnæring samt hotellenes svartelisting er ifølge Datatilsynet i strid med flere grunnkrav i personopplysningsloven, mens Politidirektoratet selv har meldt om at politiets samarbeidspraksis kan være i strid med blant annet straffeprosessloven. Spørsmålet er om hvem som har ansvaret for å overvåke at sexarbeideres rettigheter ikke krenkes av kontrollerende myndigheter, at allerede påpakninger etterfølges og at lovforbudet blir fulgt opp med ekstern kontroll av politiets lov håndhevelse og metodebruk.

HER PÅ JORD

ENGLAND

Engelske Milly har rundet 96 år, men tjener fortsatt 50 000 pund i året på sexsalg. Aldersmessig spenner kundekretsen fra 29 til 92 år, og hun har flere faste kunder som gladelig betaler opptil 800 pund for tiden med henne. Milly startet å jobbe i prostitusjon etter andre verdenskrig for å forsørge seg selv og sin datter. Etter noen år som eskorte gikk hun over til å organisere andre kvinner som solgte sex. Etter 25 år gikk hun lei av å hjelpe andre og har siden 1979

jobbet som sexarbeider. Ifølge dailymail.co.uk er Milly kritisk til dagens standard og etterlyser både mer eleganse og gentlemen i markedet.

www.dailymail.co.uk [23.februar 2011]

SEXARBEIDER-FILMFESTIVAL I LONDON

12. juni avholdes den første sexarbeider-filmfestivalen i London. Festivalen som er organisert av en gruppe sex-arbeidere, viser dokumentarer og kortfilmer fra USA, Australia, Brasil og England der temaet er kampen for rettigheter.

www.independent.co.uk [23.mai.2011]

INDIA

BARNES UTDANNELSE

Indiske sexarbeidere slåss for at avkommet skal ha de samme rettighetene som andre barn: nemlig retten til at mor kan sponse høyere utdanning. Loven som forbyr personer over 18 år å leve av andre prostitusjonsinntekt, skiller ikke mellom halliker på den ene side og døtre og sønner av sexarbeidere på den andre. Barna risikerer derfor strafferettslig følge om universitetsutdannelsen

betales av mor. I juli skal saken opp i Kolkata High Court, og Karnataka Sex Workers Union krever at andre bestemmelser som innebærer diskriminering eller begrenser sexarbeideres frihet skal bort.

www.deccanherald.com [5.mars 2011]

CANADA

QUEBEC NETTVERK

Canadiske feminister har dannet The Feminist Alliance in Solidarity with Sex Workers' Rights, også kjent som Quebec nettverk. Nettverket som i tillegg til Montreals sexarbeider-organisasjon Stella består av 350 representanter fra organisasjoner, fagmiljøer og enkeltstående personer, krever avkriminalisering av prostitusjon og retten til autonomi og selvbestemmelse.

www.thelinknewspaper.ca [22.mars 2011]

INTERNASJONAL SLUTWALK

29. mai samlet over 300 aktivister seg i Montreal for å ta tilbake ludderbegrepet. SlutWalk-bevegelsen ble sparket i gang i januar etter at en politimann fra Toronto formidlet til byens studenter at kvinner som kler seg som ludder måtte regne med voldtekt og overfall. Marsjen ble organisert av blant annet den canadiske sexarbeiderorganisasjonen Stella. Luddermarsjer vil bli avholdt blant annet i Nederland, Sydney og London i løpet av juni.

USA

FORBUD MOT OBSKØN ATFERD

Utah har innført forbud mot usømmelig atferd i det offentlige rom. Å ta på seg selv, stå i utfordrende stillinger eller si noe som indikerer sexsalg, er nå forbudt. Bestemmelsene som er en utvidelse av forbudet mot å tilby seksuelle tjenester for penger, skal ifølge politimester i Salt Lake City, Chris Burbank, beskytte undercover politimenn mot å måtte ta seg på balla eller på andre måter måtte blamere seg selv. En metode sexarbeidere bruker for å avdekke at kunden er politi og ikke sexkjøper.

www.dailymail.co.uk [21.mai 2011]

NORGE

BESKYTTE MOT ULOVLIGE FRISTELSER

Ifølge moss-avis.no nekter politiet på Rygge lufthavn sexarbeidere innreise til Norge. Politiførstebetjent Anders Lia viser til sexkjøpsloven og sier at kvinnene kommer til Norge for å tjene penger på en måte som tvinger andre til å bryte loven. Han er kjent med at det ikke er forbudt å være prostituert, men de prostituerte gjør sine kunder til kriminelle, og det er ikke ønskelig, sier Lia.

www.moss-avis.no [20.april 2011]

POLITILOGG

2207, Moss Lufthavn, Rygge. Bortvisning. Nigeriansk dame pågrepet. Hadde flere norske tlf.nr. Mist. [mistanke] prostitusjon. Satt i arrest i påvente av bortvisning til Spania hvor hun hadde oppholdstillatelse.

www.radiosmaalenene.no [28.april 2011]

SVERG TROSKAP TIL LOVEN

Marit Nybakk, Anette Trettebergstuen og andre Ap-kvinner krever at prostitusjonstiltak som ikke utføres i henhold til forbudet mot sexkjøp skal miste offentlige tilskudd. Ifølge Ap-kvinnene undergraver Pro Sentret lovforbudet, normaliserer prostitusjon og dytter sexarbeidere foran seg i møte-situasjoner. – Vi er lei av at Pro Senteret undergraver det arbeidet vi gjør og går på tvers av mandatet sitt. Det er provoserende. Tålmodigheten vår er slutt. Pro Senteret kan ikke operere med statsstøtte som motstandere av loven, uttaler Anette Trettebergstuen. Nybakk fremhever blant annet Krisesentersekretariatets arbeid, og forteller til Dagbladet at det nesten bare finnes utenlandske sexarbeidere, foruten noen norske som er rusmisbrukere.

www.dagbladet.no [5.mai 2011]

BUY BUY LOVE

Vår gjest i dette nummeret av Albertine er Espen Aleksander Evjenth, som nettopp har rundet 30 år og i tillegg er avtroppende leder for Skeiv Ungdom, homoaktivist og DJ.

Erfaringene som leder for Skeiv Verden har han hentet fra homolivet i Trondheim, spesielt i jobben som musikkdreier på utestedet Metro, leder for kommunens og LLHs prosjekt mot seksuell trakassering, og sist men ikke minst gjennom å lede homouken til suksess. Livet som utflyttet trønder kan per i dag synes permanent, formidler han, selv om det bare var tenkt å være en midlertidig løsning for å kunne løse skeive ungdommer fra det ganske land til et liv uten fordommer og diskriminering.

Hva assosierer du med begrepet prostitusjon?

Det første som faller meg inn, er kjøp og salg av sex. Videre har jeg mange negative assosiasjoner til ordet, som skam, makt og utnyttelse.

Hva med horekunde?

Da ser jeg for meg en godt voksen mann i frakk og hatt. Litt som Derrick. Selv om jeg vet at det ikke bare er menn som kjøper sex.

Er det tabu for menn å snakke om kjøp av seksuelle tjenester?

Ja, men kanskje i litt mindre grad enn om salg av seksuelle tjenester.

Er det tabu for menn å snakke om salg av seksuelle tjenester?

Å snakke om at en selv selger sex tror jeg er et svært stort tabu. Det er ikke sosialt akseptert, og ingenting du forteller vennene dine om. Det faller på ingen måte innenfor etablerte norske mannsroller, og skjer nok i all hovedsak i det skjulte.

Har kjøp av sex en funksjon utover det rent seksuelle?

For noen kan det nok ha det. Nærhet er et grunnleggende menneskelig behov, og for noen kan kjøp av sex være den eneste måten de får tilfredsstilt dette behovet på.

Bør tilgang på sex være en menneskerett?

Absolutt ikke. Å ha sex med seg selv bør være en menneskerett. Sex med andre er noe som etter mitt syn skal være samtykkende og likeverdig mellom partnerne, og dermed noe man på en eller annen måte må gjøre seg fortjent til.

Vil et lovforbud mot kjøp av sex bidra til å bekjempe prostitusjon?

Selvfølgelig vil det bidra noe. Man har i alle fall anledning til å gripe inn mot

synlig prostitusjon ved lovforbud. Om det er den riktige løsningen på samfunnsproblemer som kan oppstå rundt kjøp og salg av sex, er en annen sak.

Tror du at en profesjonell sexselger kan ha det sjelelig bra med seg selv?

Det tror jeg absolutt. Jeg tror det avhenger mye av om du har noen du kan snakke med om jobben. Om du har muligheten til å fortelle om bra og dårlige opplevelser, er nok viktig for hvordan du har det, uansett hva du måtte bedrive her på jorda.

Alternativer til kriminalisering av prostitusjon?

Alternativet til kriminalisering av prostitusjon er avkriminalisering av prostitusjon. Det man uansett må gjøre, er å ta vare på menneskene som selger sex, og ta vare på menneskene som kjøper sex. Det finnes store behov for arbeid med psykisk og seksuell helse blant mennesker som kjøper eller selger sex. Det må man gjøre uavhengig av hva loven måtte mene om saken.

KJØPERSMARKED

Intervju med avdelingssykepleier
Camilla Johannessen,

Av Andrés Lekanger

Det er stort press på ubeskyttet oralsex og penetrerende sex.

Kvinner i prostitusjon har i stor grad mistet sitt vern mot vold og trakassering, skriver Pro Senterets leder Bjørg Norli i forordet til senterets årsrapport for 2010. Når det gjelder helsetilbud, rapporterer avdelingssykepleier Camilla Johannessen i den samme rapporten om en økning i seksuelt overførbare infeksjoner (SOI) og uønskede graviditeter. Albertine har besøkt Pro Senteret for å få Johannesen i tale om hva sentret tenker kan gjøres med de nye utfordringene vi ser.

– Det er viktig å understreke at tallene for uønskede graviditeter gjelder både sex uten kondom og kondomsprekk med kunder, men også fordi de har ubeskyttet sex med kjæresten. Vi har jenter som er konsekvente på å bruke kondom. Likevel ser vi ganske høye smittetall. Nå sier jentene at det er det færre kunder på markedet, og at disse i større grad setter premissene. En kunde kan komme kjørende bort med en 200-lapp og si at det er de pengene han har, take it or leave it. Sier jentene nei, kjører han bort til noen som sier ja. Det er stort press for å få ubeskyttet oralsex og penetrerende sex.

Camilla Johannessen, som også gir sexologisk rådgivning, viser også til at Pro Sentret nå gir et økt testtilbud, og at de opplever ny rekord i antall konsultasjoner.

– Altså, ikke flere personer, men flere konsultasjoner. Folk trenger mer hjelp enn tidligere.

Tallene for SOI og uønskede graviditet gjelder primært for utendørs-markedet. Pro Sentret driver helsefremmende arbeid gjennom utdeling av kondomer og glid, oppsøkende arbeid på gata og konsultasjonene på helseavdelingen.

– **Hva kan være årsaken til denne økningen i seksuelt overførbare infeksjoner?**

– Etter innføringen av sexkjøpsloven melder jentene at en god del kunder falt fra. Det er mitt inntrykk at det er flere dårlige kunder igjen på markedet. Med færre kunder ser det ut til å bli kjøpers marked. De kundene som behandler jentene dårlig er jo ikke årsak til at det blir kjøpers marked, men årsak til økt vold og ubehagelige

sexturer, som det rapporteres mer om nå.

– **Men dere hevder jo markedet har tatt seg opp igjen?**

– Antall selgere har gått opp, vi teller ikke kunder.

Tidligere var det kjent at sexarbeidere i Oslo hadde avtaler om prisene som skulle kreves for seksuelle tjenester. Ingen skulle gå under de avtalte satsene fordi dette igjen ville ramme alle selgerne. Jeg om dette ville latt seg gjøre i dag, som et forsøkt på å motvirke at kjøperne setter premissene.

– Dette ville nok blitt vanskelig å få til fordi vi i dag har mange flere forskjellige etniske grupper av sexarbeidere. Det er ikke det samme samholdet som man tidligere så.

– Et annet problem er også skam i sammenheng med å selge sex, sier Johannessen. Når noen forteller meg at «I am a bad person», da er det viktig at vi driver avskamming. Å prostituere seg er svært tabubelagt, å bryte dette tabuet og gi kvinnene rom for å snakke om dette, er en av måtene å drive avskamming på. Vi forteller dem at det ikke er noe skammelig med å være i den situasjonen de er i. Skam er en absolutt psykisk helseutfordring, som fører til psykosomatiske plager, psykiske plager som setter seg i kroppen, og dette er noe vi ser mye av på Pro Sentret. Mange kommer til oss med, søvnproblemer, forstoppelse og diffuse symptomer som «bodypain» og «chestpain», noe som i mange tilfeller er psykisk betinget.

HUMAN POLITIKK

Norge har hatt sexkjøpsloven i to år nå. Selv om både kartleggingen av sexmarkedet fra Uteseksjonen i Bergen og erfaringene til Pro Senteret forteller om negative konsekvenser av lovinnføringen, er det likevel lite sannsynlig at loven vil fjernes med det første. Camilla Johannessen har forslag til løsninger på utfordringene vi nå ser.

– Det vi kan kreve av politikerne, er en mer human asylpolitikk.

Johannessen forteller om en sexarbeider fra Nigeria som er blitt alvorlig syk og trenger medisiner. Hun får ikke opphold fordi den norske regjeringen

mener hun kan få tak i medisiner sine i hjemlandet.

– Men denne jenta skylder jo menneskesmuglere penger. I tillegg har hun en syk mor, og familie hun må forsørge. Hun står på strøket hver dag og selger sex og har fortalt sin historie om menneskehandel, men dette er altså ikke godt nok for at den norske staten skal gi henne opphold på humanitært grunnlag.

– Mange av disse jentene ønsker seg «normale» jobber. Noe av dem har hatt midlertidig arbeidstillatelse i Italia. De har jobbet blant annet som fabrikkansatte, men da finanskrisen slo til, var de blant de første som fikk sparken. Så har de hørt at de kan tjene gode penger i Norge, men arbeidstillatelsen de har fått i Italia, gjelder ikke her. Da ender de opp med å selge sex. Sann sett kan man si at også finanskrisa har ført til en økning i SOI, ingen tvil om det. Hvorfor skal ikke arbeidstillatelsen de fikk i Italia gjelde her? Dersom politikere ønsker å redusere omfanget av prostitusjon, bør de gjøre det lettere for disse kvinnene å få en mulighet til å jobbe her. Da ville antallet prostituerte falt, og markedet ville kanskje igjen blitt selgers marked.

– **KAST, tilbudet til sexkjøpere der man setter seksuell helse på dagsorden, har du tro på det?**

– Jeg syntes det er et positivt tiltak, fordi det gir en mulighet til å få kundene i tale. Dermed kan man endre kundeadferd og skape mer positive holdninger til sikrere sex. Det blir det samme med prosjektet som Pro Sentret har hatt, hvor vi har reist rundt på videregående skoler i Oslo, Tromsø, Bergen og Trondheim for å redusere antallet på dem som debutterer som sexkjøpere.

Camilla Johannessen etterlyser likevel flere tiltak fra politikere.

– Politikere lovet helserettigheter for papirløse, men dette har ikke skjedd. Vi dekker abortutgiftene til kvinner uten legal oppholdsstatus i Norge, med penger vi får fra Helsedirektoratet. Flere av kvinnene har et utall ulike fysiske og psykiske plager, og dette krever kompetanse fra spesialisthelsetjenesten. Vi har for eksempel ikke mulighet til å ta røntgen eller ultralyd hos oss.

– Alle har rett til øyeblikkelig hjelp, men det mange ikke vet er at det koster penger. Et svangerskap utenfor livmoren kan være potensielt livstruende og kreve en akutt operasjon som koster rundt 25 000 kroner.

ET SOSIAL- OG HELSEFAGLIG HJELPETILTAK FOR KVINNER OG MENN MED PROSTITUSJONSERFARING UANSETT NASJONALITET OG OPPHOLDSSTATUS

Vi tilbyr hjelp, råd og veiledning, samt individuell oppfølging over tid, både til deg som vil ha alternativer til prostitusjon og deg som fortsetter å selge sex. Vi har både en lavterskel varmetue og et helsetilbud med lege og sykepleier.

Du behøver ikke å bestille time og du kan være anonym hos oss. Pro Sentrets ansatte har taushetsplikt og alle tjenestene er gratis.

På Pro Sentret kan du være åpen om dine erfaringer fra prostitusjonen. Vi har arbeidet i mer enn 25 år med prostitusjonsspørsmål. I møte med oss er det du som setter dagsorden og bestemmer hva du ønsker at vi skal bidra med.

PRO SENTRET ER ET KOMPETANSESENTER

Vi er et landsdekkende kompetansesenter som samler og sprer kunnskap om prostitusjon. Pro Sentret har undervisning og informasjonsarbeid til alle som er interessert og vi har et stort nasjonalt og internasjonalt nettverk.

KONTAKT

Pro Sentret har åpent
mandag til fredag mellom kl. 8.00 og 15.30
tirsdag og torsdag har vi åpent til kl. 20.00

Uten timeavtale kan du komme alle dager fra kl. 12, også til sykepleier.
Lege er til stede tirsdag og torsdag kveld fra kl. 17.00

www.prosentret.no

Tollbugt. 24 0157 Oslo
Tlf. 23 10 02 00 Telefaks 22 41 05 44
e-post prosentret@sby.oslo.kommune.no

PROSTITUSJON ER EN HANDLING, IKKE EN EGENSKAP

NADHEIM

SENTER FOR KVINNER OG MENN MED PROSTITUSJONSERFARING

På Nadheim kan du som selger eller har solgt seksuelle tjenester få råd, veiledning og praktisk bistand i forbindelse med din bosituasjon, din økonomi, jobbsøking, dine rettigheter, oppholdsstatus og helse. Vi tilbyr samtaler, personlig oppfølging, åpent hus, kurs og kulturelle aktiviteter. Alle våre tjenester er gratis.

Vi er kvalifisert personell med lang erfaring.
Du kan være anonym i møte med oss. Vi har taushetsplikt.

www.bymisjon.no/nadheim

Besøksadresse: Norbygata 45, Grønland
Telefon: 22 05 28 80

Postadresse: Pb 9420 Grønland, 0135 Oslo
E-post: firmapost.nadheim@skbo.no

NATTHJEMMET

Vår Serviceerklæring:
Natthjemmet er: Et akutt/krise overnattingstilbud
til kvinner i rus- og prostitusjonsmiljøet.

Åpent alle dager fra kl. 22.00 – 10.00.

Mulighet for dusj, vasking av klær, mat og en seng å sove i.
Kjerneverdier: brukermedvirkning, respekt, solidaritet, omsorg og felleskap
Tilknyttet feltpleien. Månedlige husmøter.

Hjelp til å knytte kontakt til øvrig hjelpe- og tjenesteapparat.

Natthjemmet målsetning er å bidra til at kvinner får større kontroll over eget liv.

Telefon: 23 19 60 00 e-mail: natthjemmet@skbo.no

BERGEN KOMMUNE
UTEKONTAKTEN I BERGEN

For personer med erfaring fra salg av seksuelle tjenester tilbyr Utekontakten i Bergen:

åd/veiledning
vtaler med andre instanser i hjelpeapparatet
ratis tilgang på kondomer og glidemiddel
ratis utstyr til injisering

u treffer oss på prostitusjonsstrøket ere kvelder og netter i uken.

**Vi har åpent i Strandgaten 224 hver onsdag og torsdag fra kl 20.00-23.00.
Her kan du slappe av, få litt mat og noen å prate med. Tlf.: 55 31 57 73.**

å dagtid har vi besøksadresse i tekontakten sine lokaler i Strømgaten 10, og kan treffes
på telefon • • 6-6 00 eller mobilnummer 9 • 02 • .

BERGEN KOMMUNE
UTEKONTAKTEN I BERGEN

Er du mann og tjener penger på sexarbeid?

å vegne av ergen kommune gjør tekontakten en kartlegging som skal belyse situasjonen for
menn som selger se . rbeidet skal oppsummeres i en rapport.

or å gi en best mulig beskrivelse trenger vi hjelp fra dere det gjelder
Vi ønsker å gjennomføre intervjuer der vi etterspør deres erfaringer. lle vil forbli helt anonyme
og vil ikke kunne gjenkjennes i rapporten.

Dersom du kunne tenke deg å bidra håper vi at du tar kontakt med oss!

Telefon: 945 29 833

E-post: utekontakten.brugerpost@bergen.kommune.no

or personer med erfaring fra salg av seksuelle tjenester tilbyr tekontakten råd/veiledning,
avtaler i hjelpeapparatet og gratis kondomer/ glidekrem.

SELGER DU SEX?

***rådgivning**

***juridisk veiledning**

***kontakt med helsevesenet**

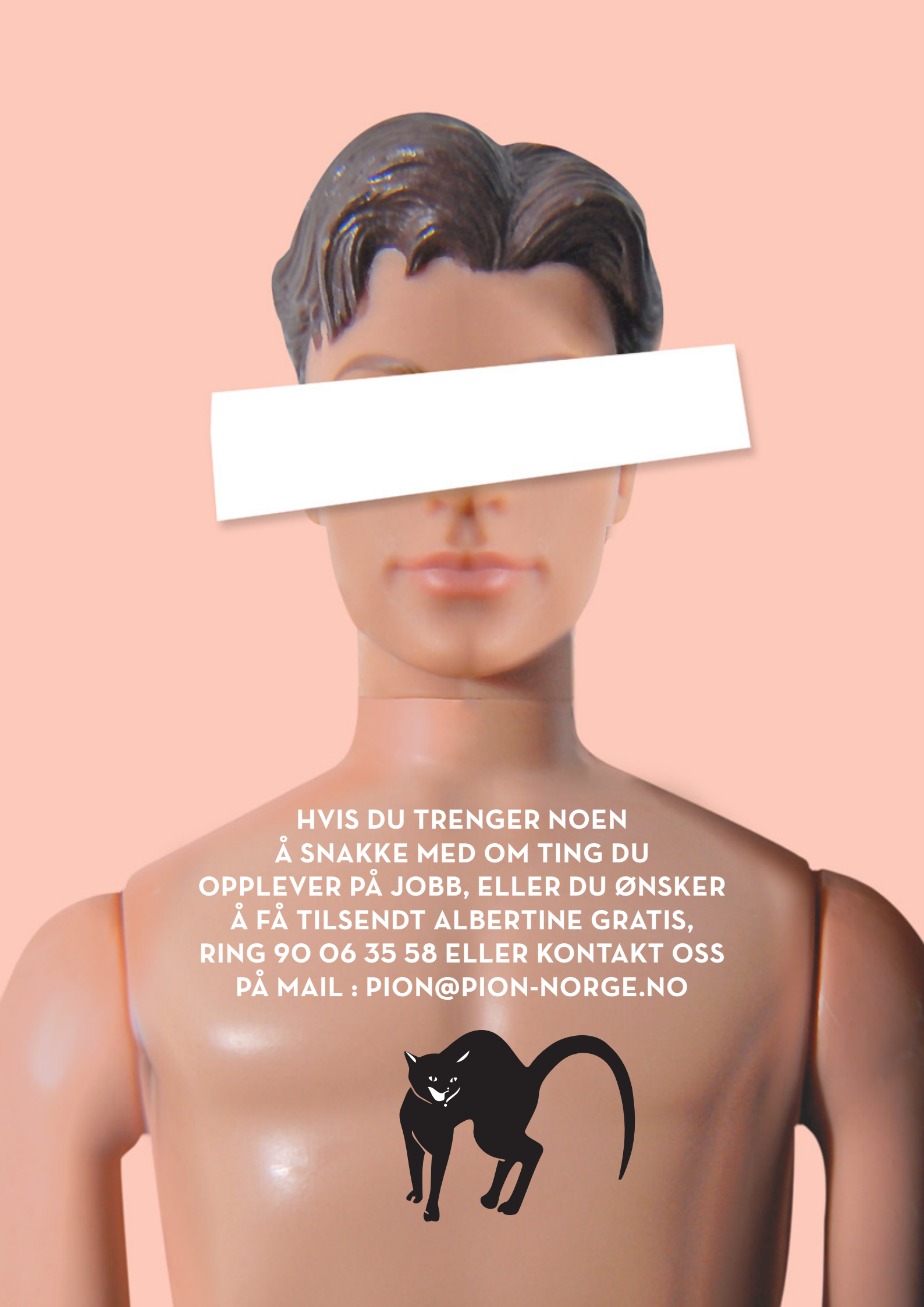
***kondomer og glidemiddel**

PION

PROSTITUERTES INTERESSEORGANISASJON I NORGE

Mer info:
41 75 89 43
pion@pion-norge.no
www.pion-norge.no

A mannequin with dark, wavy hair and a neutral expression. A white rectangular bar is placed horizontally across the face, obscuring the eyes. The background is a solid light orange color.

HVIS DU TRENGER NOEN
Å SNAKKE MED OM TING DU
OPPLEVER PÅ JOBB, ELLER DU ØNSKER
Å FÅ TILSENDT ALBERTINE GRATIS,
RING 90 06 35 58 ELLER KONTAKT OSS
PÅ MAIL : PION@PION-NORGE.NO

